

НАРЕДБА ЗА ДЪРЖАВНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ "УЧИТЕЛ"

В сила от учебната 2017/2018 година

Приета с ПМС № 289 от 07.11.2016 г.

Обн. ДВ. бр.89 от 11 ноември 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021г.

Чл. 1. (1) (Предишен текст на чл. 1 - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) С наредбата се определят държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация "учител".

(2) (Нова - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Професионалната квалификация "учител" в зависимост от придобитите компетентности, необходими за упражняване на професията, е, както следва:

1. "детски учител";
2. "начален учител";
3. "учител по ...";
4. "ресурсен учител".

Чл. 2. (Доп. - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Професионална квалификация "учител" се придобива чрез обучение във висши училища, създадени при условията и по реда на Закона за висшето образование, получили програмна акредитация по професионално направление от област на висше образование "Педагогически науки" или по професионално направление, съответстващо на учебен предмет или модул от училищната подготовка, съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления и при спазване на държавните изисквания на тази наредба.

Чл. 3. Професионална квалификация "учител" може да се придобива от:

1. лица, които се обучават за придобиване на висше образование в образователно-квалификационна степен по специалности от професионални направления съгласно Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления;

2. лица, които са придобили степен на висше образование и съответната ѝ професионална квалификация.

Чл. 3а. (Нов - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Обучението по чл. 2 трябва да осигури придобиване на компетентностите, необходими за упражняване на учителската професия, както следва:

1. за придобиване на професионална квалификация "детски учител" съгласно приложение № 1;

2. за придобиване на професионална квалификация "начален учител" съгласно приложение № 2;

3. за придобиване на професионална квалификация "учител по ..." съгласно приложение № 3;

4. за придобиване на професионална квалификация "ресурсен учител" съгласно приложение № 4.

Чл. 4. (1) Обучението за придобиване на професионална квалификация "учител" се провежда в редовна, задочна и дистанционна форма с продължителност, не по-малка от една година. За лицата по чл. 3, т. 2 обучението може да е и с по-малка продължителност, когато такава възможност е предвидена от висшето училище в съответствие с правилника му.

(2) Обучението по ал. 1 включва образователен минимум за теоретична и практическа подготовка при редовна и дистанционна форма на обучение и не по-малко от 50 на сто от него при задочна форма на обучение.

(3) Дистанционната форма на обучение за лицата по чл. 3, т. 2 се организира и провежда в съответствие с Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища, приета с Постановление № 292 на Министерския съвет от 2004 г. (ДВ, бр. 99 от 2004 г.).

(4) Седмичната заетост на студентите не може да надвишава норматива, регламентиран в правилниците на висшите училища.

Чл. 5. Теоретичната подготовка се осъществява чрез задължителни, избираеми и факултативни дисциплини.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Задължителните учебни дисциплини са:

1. педагогика;
2. основна специализираща дисциплина;
3. психология;
4. методика на обучението по ...;
5. приобщаващо образование;
6. информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда.

(2) (Нова - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Минималният хорариум в академични часове за задължителните учебни дисциплини, както и конкретната основна специализираща дисциплина се определят, както следва:

1. за придобиване на професионална квалификация "детски учител" съгласно приложение № 5;
2. за придобиване на професионална квалификация "начален учител" съгласно приложение № 6;
3. за придобиване на професионална квалификация "учител по ..." съгласно приложение № 7;
4. за придобиване на професионална квалификация "ресурсен учител" съгласно приложение № 8.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) Лекционните курсове за задължителните учебни дисциплини се провеждат от хабилитирани в съответната област на висше образование преподаватели, като не по-малко от една втора от тях трябва да са на основен трудов договор в съответното висше училище.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 10 от 2021 г.) (1) Избираемите учебни дисциплини са свързани с доразвиване на компетентностите, необходими за упражняване на учителската професия. Те са с хорариум не по-малко от 30 академични часа за всяка една и се разпределят в две групи:

1. първа група - педагогически, психологически, образователно-управленски и частно-дидактически;

2. втора група - интердисциплинарни и приложно-експериментални дисциплини и дисциплини, обучението по които осигурява надграждане на компетентности, свързани със спецификата на професионалната квалификация по чл. 1, ал. 2, т. 1 - 4.

(2) Обучаващите се задължително избират по две учебни дисциплини от всяка от посочените в ал. 1 групи.

(3) Учебните дисциплини от групата по ал. 1, т. 1 са:

1. Взаимодействие със семейството;
2. Педагогическо взаимодействие в мултикултурна среда;
3. Гражданско образование;
4. Дигитална компетентност и дигитална креативност;
5. Разработване на уроци за обучение в електронна среда;
6. Приобщаващо образование за деца и ученици със специални образователни потребности;
7. Комуникативни умения в образователна среда;
8. Управление на взаимоотношенията в образователна среда;
9. Лидерство в образованието;
10. Управление на образователни институции;
11. Здравно и екологично образование;
12. Други, но не повече от три учебни дисциплини в учебен план на специалност въз основа на решение на Академичния съвет на висшето училище.

(4) Учебното съдържание на дисциплините по ал. 3 е съобразено със спецификата на професионалната квалификация, която се придобива по чл. 1, ал. 2.

(5) Висшите училища, които провеждат обучение за придобиване на професионална квалификация "учител", включват в учебните си планове не по-малко от половината от учебните дисциплини по ал. 3.

Чл. 8. Обучаващите се задължително изучават една факултативна дисциплина с хорариум 15 академични часа.

Чл. 9. Практическата подготовка се провежда в детски градини и училища от системата на предучилищното и училищното образование и се осъществява в следните форми на обучение с минимален хорариум в академични часове:

1. хоспитиране: 30 часа;
2. текуща педагогическа практика: 60 часа;
3. стажантска практика: 90 часа.

Чл. 10. Хоспитирането е наблюдение и анализ на педагогически ситуации, уроци и други организационни форми в детски градини и училища, осъществявано под непосредственото ръководство на преподавател от висшето училище.

Чл. 11. (1) (Предишен текст на чл. 11 - ДВ, бр. 105 от 2018 г., в сила от 18.12.2018 г.) Текущата педагогическа практика включва посещение, наблюдение и провеждане на педагогически ситуации, уроци и други организационни форми в детски градини и училища съвместно с учител-наставник под ръководството на преподавател от висшето училище с цел подготовка за стажантската практика.

(2) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2018 г., в сила от 18.12.2018 г.) Преди провеждането на текущата педагогическа практика обучаващите се задължително предоставят информация в електронен вид, свързана с

населеното място, в което желаят да упражняват професия въз основа на придобитата професионална квалификация "учител".

(3) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2018 г., в сила от 18.12.2018 г.)

Информацията по ал. 2 съдържа:

1. персонална информация за лицето;
2. информация за образование и квалификация;
3. професионален и учителски стаж;
4. нагласи за професионално и кариерно развитие като педагогически специалист.

(4) (Нова - ДВ, бр. 105 от 2018 г., в сила от 18.12.2018 г.)

Информацията по ал. 3 се използва за изготвяне на национална карта на педагогическите специалисти.

Чл. 12. (1) Стажантската практика включва самостоятелно участие на обучаващите се в образователния процес чрез провеждане на педагогически ситуации или уроци, както и в други организационни форми в детски градини и училища, провеждани под ръководството на учител-наставник и преподавател от висшето училище.

(2) Обучаващите се лица по ал. 1 са стажант-учители.

(3) Минималният брой на педагогическите ситуации или уроците по ал. 1, проведени от стажант-учителите, е не по-малко от 15 и не повече от 22 проведени педагогически ситуации или уроци в различни групи или класове.

Чл. 13. За организирането и провеждането на практическата подготовка се сключва договор между висшето училище и съответната детска градина или училище.

Чл. 14. Обучението за придобиване на професионална квалификация "учител" се осъществява в съответствие с предвидения в чл. 6, 7, 8 и 9 образователен минимум, включен в учебния план.

Чл. 15. (1) Обучението за придобиване на професионална квалификация "учител" завършва с полагане на държавен (практико-приложен) изпит.

(2) Изпитът по ал. 1 се състои от провеждане на педагогическа ситуация или урок, разработени от стажант-учителя и защитени пред изпитна комисия.

(3) В състава на всяка изпитна комисия, определена със заповед на ректора на висшето училище, задължително се включват хабилиитирани преподаватели от висшето училище и учителят-наставник, под чието ръководство е провеждана стажантската практика.

Чл. 16. Професионалната квалификация "учител" се удостоверява с дипломата за придобита образователно-квалификационна степен на висше образование - за лицата по чл. 3, т. 1, и със свидетелство за професионална квалификация - за лицата по чл. 3, т. 2.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Висши училища, които не отговарят на изискванията на наредбата, не могат да организират обучение за придобиване на професионална квалификация "учител" и да издават дипломи и свидетелства по реда на тази наредба.

§ 2. Лицата, приети преди влизането в сила на наредбата, продължават и завършват обучението си по учебните планове и при условията и по реда, при които са били приети.

§ 3. Отменят се:

1. Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация "учител", приета с Постановление № 162 на Министерския съвет от 1997 г. (ДВ, бр. 34 от 1997 г.).

2. Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование с професионална квалификация "учител", приета с Постановление № 12 на Министерския съвет от 1995 г. (обн., ДВ, бр. 9 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 50 от 1995 г., бр. 79 от 2009 г. и бр. 62 от 2013 г.).

§ 4. Наредбата се приема на основание чл. 213, ал. 7 от Закона за предучилищното и училищното образование и влиза в сила от учебната 2017/2018 година.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 289 ОТ 12 ДЕКЕМВРИ 2018 Г. ЗА
ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НОРМАТИВНИ АКТОВЕ НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ**

(ОБН. - ДВ, БР. 105 ОТ 2018 Г., В СИЛА ОТ 18.12.2018 Г.)

§ 5. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на § 3, който влиза в сила от 1 януари 2019 г.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 27 ОТ 1 ФЕВРУАРИ 2021 Г. ЗА
ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА ЗА
ДЪРЖАВНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ "УЧИТЕЛ", ПРИЕТА С
ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 289 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 2016
Г.**

(ОБН. - ДВ, БР. 10 ОТ 2021 Г.)

§ 14. Лицата, придобили професионална квалификация "учител" преди влизане в сила на постановлението, в съответствие с придобитите компетентности, имат правата на лицата, придобили съответната професионална квалификация по чл. 1, ал. 2 от Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация "учител".

§ 15. (1) Лицата, приети за обучение преди влизане в сила на постановлението, продължават и завършват обучението си по учебните планове и при условията и по реда, при които са били приети, включително в случаите по чл. 3, т. 1 от Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация "учител", когато лицата са били приети за студенти преди влизане в сила на постановлението, но обучението за придобиване на професионална квалификация "учител" не е започнало до влизането му в сила.

(2) Лицата по ал. 1 придобиват професионална квалификация "учител" по чл. 1, ал. 2 от наредбата по ал. 1 в съответствие с учебния план, по който са се обучавали и завършили обучението си.

Приложение № 1 към чл. 3а, т. 1

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация "детски учител"

Групи от компетентности:

1. Образователна среда
2. Педагогическо взаимодействие с децата
3. Лидерство
4. Работа с родителите и семейната общност
5. Възпитателна работа
6. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда

1. Образователна среда

Компетентностите, свързани с професионално-педагогическата, в т. ч. методическата подготовка на детския учител за прилагане на знания, умения и отношения, които допринасят за организиране и управление на образователната среда чрез взаимодействие между отделните образователни направления и образователни ядра по начин, който най-ефективно подпомага игровото взаимодействие и създава условия на всяко дете за активно участие във всички дейности.

Знания за	Умения за	Отношения за
влиянието на организацията и управлението на образователната среда върху развитието на всяко дете	създаване, организация и управление на подкрепяща, приобщаваща, безопасна, мултикултурна, интерактивна образователна среда	готовност за осигуряването на индивидуално пространство на всяко дете
	стимулиране "ученето чрез ресурси", изследването и експериментирането с многофункционални ресурси	подпомагане на всяко дете да има достъп до всички ресурси, които педагогическото взаимодействие предполага
	развитие на образователна среда, която да отговаря на потребностите на всяко дете	създаване условия за изява на всяко дете чрез различна организация на образователната среда
	разширяване на образователните ресурси за подобряване на образователната среда	включване в различни инициативи и използване капацитета на изградената образователна среда
	усъвършенстване на педагогическите условия в	включване на всяко дете при определяне на ясни очаквания за

	образователна среда за пълноценно включване на всяко дете	неговото участие при изградена образователна среда
	създаване на култура, ориентирана към толерантност, сътрудничество, взаимопомощ и справедливо оценяване	готовност за реализиране на педагогически взаимодействия и добри практики, свързани с толерантност, сътрудничество, взаимопомощ и справедливо оценяване
възможностите на образователната среда да се трансформира в различни методически центрове за дейности	прилагане на различна организация, при която всяко дете чрез игровото взаимодействие да има своята роля в процеса на педагогическото взаимодействие	готовност за използване на символи и ритуали, които да подпомагат въвеждането и спазването на определени правила от всяко дете
	създаване възможности за различна организация на провежданите дейности	готовност за използване на педагогически практики, които да подпомагат обучението, възпитанието и социализацията на всяко дете
	ефективно използване на наличните педагогически материали в образователната среда	готовност за включване на дейности, които дават възможност на всяко дете чрез игровото взаимодействие да има свобода на достъп до наличните ресурси
организиране на педагогическа ситуация, протичаща под формата на игра	структуриране на конкретно разпределяне на педагогическите ситуации по образователни направления	вариативност на разпределянето на педагогическите ситуации съобразно конкретната образователна среда и личностните особености на децата
	реализиране на образователния процес по традиционни, иновативни и авторски програмни системи	приемане на ученето като ценност с перспектива за по-висок образователен и жизнен стандарт мотивираност за обективно и реалистично реализиране на образователния процес по различни програмни системи
влиянието на образователната среда върху ученето чрез игра	създаване на образователна среда, която да подкрепя участието на всяко дете в съвместни дейности	стимулиране на активното участие на всяко дете в съвместните дейности
	създаване на образователна среда като средство за	предоставяне на възможности за участие на всяко дете за

	подобряване процеса на игровото взаимодействие	договаряне, споделяне и участие във всички дейности
	създаване на образователна среда, подходяща за учене чрез игра	реално използване потенциала на изградена образователна среда за участие на всяко дете във всички дейности
организация на дигитална уеща среда за работа с децата в условията на дистанционно взаимодействие	управление на дигитална образователна среда за работа с децата в условия на дистанционно взаимодействие	стимулиране участието в дигитална среда на всяко дете в подходящи дейности в условия на дистанционно взаимодействие
	използване на дигитална образователна среда за децата в условия на дистанционно взаимодействие	подпомагане на всяко дете за включване в различни дейности на дигитална уеща среда в условия на дистанционно взаимодействие
необходимостта от разнообразие от методи, стратегии на преподаване в педагогическо взаимодействие и връзка с другите образователни направления	използване на материали, ресурси и теми, които да отговарят на цялостното развитие на всяко дете чрез различни образователни ядра и образователни направления	готовност за организиране на практически дейности, които са свързани с различните области на развитие на децата
	предлагане на дейности, стимулиращи ученето чрез игровото взаимодействие през различни образователни ядра и образователни направления	готовност за провеждане на дейности, които позволяват да се учи по много начини
	използване на разнообразни методи, стратегии на преподаване, които да отговорят на образователните потребности на децата чрез различни образователни ядра и образователни направления	създаване на възможности за учене от различни източници
необходимостта от преподаване за съвместно (кооперативно) учене и връзка с другите образователни направления	прилагане на педагогическото взаимодействие, при което в съвместната дейност е включено всяко дете	готовност за възлагане на групова работа и решаване на задачи за постигане на обща цел
	организиране на децата в различни видове групи чрез споделяне на знания, идеи и мнения	готовност за организация на достъпни места на разнообразни материали и ресурси за групова работа
създаване на методически интегрирани междупредметни връзки с другите	използване на глобални теми за разработване на тематични единици за изучаване през голям период от време	създаване на условия за включване на глобални теми за работа
	предлагане на дейности,	готовност при организиране и

образователни направления	основани на вече усвоени и нови знания на всяко дете	провеждане на педагогическото взаимодействие с различна интензивност
	използване на различни източници на информация, необходими при работа с различни материали, ресурси, източници	осъзнаване и отговорност при разработване на общи теми по различни образователни направления
своевременно трансформиране на ресурси при използване на дигитални устройства в педагогическото взаимодействие с децата в условия на дистанционно взаимодействие	съчетано използване на дигитални устройства в контекста на педагогическото взаимодействие при работа с децата в условия на дистанционно взаимодействие	включване на децата в педагогическо дигитално взаимодействие чрез дигитални устройства
	балансирано използване ресурсите на дигиталните устройства в структурата на педагогическото дистанционно взаимодействие за работа с децата	подпомагане участието на децата във включването им в педагогическо дистанционно взаимодействие при използване на дигитални устройства
програмната система в детската градина	реализиране на различни подходи и форми на педагогическо взаимодействие	извеждане на подходи и форми на педагогическо взаимодействие, адекватни спрямо социалната и образователната ситуация и потенциала на децата
	разпределение на формите на педагогическо взаимодействие	гъвкаво и целесъобразно разпределяне на формите за педагогическо взаимодействие
	механизъм на взаимодействие между участниците в предучилищното образование	създаване и поддържане на ефективен механизъм за педагогически взаимодействия в предучилищната общност
		осигуряване на ритмично и балансирано разпределяне на съдържанието по образователните направления
		включване на темите за постигане на отделни компетентности като очаквани резултати от обучението
		определяне на методите и формите за проследяване на постиженията на децата
		отчитане интересите на децата и спецификата на образователната среда
	структуриране на	рефлексия, креативност и

приобщаваща и подкрепяща среда в детската градина	гъвкавост за справяне със сложни ситуации със и без прилагане на утвърдени добри практики	решения съобразно ситуацията, участниците в нея и нейния контекст
професионални общности и мобилности	участие в професионална мобилност и професионални общности	персонална ангажираност и активност за участие в професионално значими педагогически взаимодействия
стратегически документи, свързани с дейността на институцията	разработване и изпълнение на стратегически документи, свързани с дейността на институцията	коректно и акуратно водене на институционална документация
задължителната документация в образователната институция	водене и съхраняване на задължителните документи	отговорно, коректно и лоялно поддържане на задължителната документация в образователната институция
възможности за съвместно преподаване с ресурсен учител, логопед, слухов рехабилитатор или психолог при провеждане на педагогическа ситуация	предварително разпределение и планиране на ролевото участие	екипна работа с ресурсния учител, логопеда, слуховия рехабилитатор или психолога
	комуникативна съвместимост и конструиране на екипни взаимодействия и поддържане на групова динамика	уважаване на професионалната компетентност на останалите педагогически специалисти при екипното взаимодействие
начини на проявяване на равно социално приемане на всяко дете в групата в детската градина	предизвикване на позитивни поведенчески и емоционални реакции от връстниците в групата	позитивно приемане на различията на учениците като ресурс за ефективна образователна среда
предупредителни знаци за риск от отпадане от образователната система	откриване на ранни знаци за отпадане на децата от образователната система	използване на стратегии за посрещане на индивидуалните потребности на децата
предупредителни знаци за риск от възникване на емоционални и поведенчески проблеми при децата	откриване на предиктори за емоционални и поведенчески проблеми при децата	използване на стратегии за посрещане на индивидуалните потребности на децата
предупредителни	откриване на предиктори за	използване на стратегии за

знаци за възникване на специфични нарушения на способността за учене при децата	специфични нарушения на способността за учене при децата	посрещане на индивидуалните потребности на децата
динамичното, ефективно взаимно учене на децата със специални образователни потребности от връстници	отчитане и учене от проявяването на индивидуалните различия на децата без и със специални образователни потребности	позитивно отношение към ученето от връстници като ресурс за учителя като лидер в класната стая
съвместно учене на всички деца с цел напредък в образователните постижения	включване на личностните особености и стилове на учене на децата в педагогическите взаимодействия в реална и във виртуална образователна среда	готовност за създаване на многоизмерна образователна среда
възможности за професионални взаимодействия с представители на културни, спортни, синдикални организации за обмен на добри училищни и учителски практики	ефективна комуникация и поставяне на реални цели и постигане на добри резултати в съвместни образователни дейности	готовност за включване в екипни взаимодействия, просоциално и асертивно поведение

2. Педагогическо взаимодействие с децата

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на детския учител за прилагане на знания, умения и отношения по посока цялостното (холистичното) развитие и индивидуално общуване с детската личност, имайки предвид нейните индивидуални потребности и потенциал в процеса на игровото взаимодействие		
<i>Знания за</i>	<i>Умения за</i>	<i>Отношения за</i>
индивидуалните особености на всяко дете и общуване по начин, съответстващ на неговите	разпознаване силните страни на всяко дете и стимулиране на изявата на неговите способности	демонстриране на интерес и уважение към всяко дете в процеса на общуване
	прилагане на теоретични знания в практическата дейност, насочена към	проява на високи, но реалистични очаквания спрямо всяко дете в процеса на взаимодействие

потребности и степен на развитие	цялостното развитие на всяко дете	
	подкрепа и стимулиране индивидуалното израстване според темпото на развитие на всяко дете	признаване значимостта на всички отношения и нагласи на всяко дете, формирани по време на взаимодействията с тях
	разпознаване индивидуалните потребности на всяко дете в процеса на различни взаимодействия	готовност за съобразяване с индивидуалния ритъм на участие в различни дейности на детето, създаване на условия за дейности върху основата на интересите на децата
	стимулиране споделянето на собствен опит с другите деца по време на различни дейности	използване на възможности за подпомагане на всяко дете при провеждане на различни дейности
	съдействие за изява на всяко дете по време на различни дейности, осигуряване на условия и време за игра, почивка и дейности по избор на детето	готовност за стимулиране взаимоотношенията между децата по посока взаимна подкрепа и споделено разбиране
разпознаване и стимулиране възможностите и способностите на децата в процеса на игровото взаимодействие	използване на различни материали, ресурси и оборудване, които дават възможности на децата за изява в процеса на игровото взаимодействие	готовност за прилагане на игровото взаимодействие, в което децата да могат да изразяват своите идеи
	подпомагане активността и изявата на децата в процеса на игровото взаимодействие	създаване на условия на децата за участие в индивидуални и кооперативни дейности в процеса на игровото взаимодействие
	създаване на възможности за право на избор на децата за самостоятелна работа или включване в групи по собствен избор	готовност за отчитане на желанията на децата за включване в различни дейности
	организиране и реализиране на дейности за развитие на творческо мислене на децата, съобразено с възрастовите особености на развитие на фантазията и въображението	активно и инициативно професионално поведение за развитие на мисленето на децата
осигуряване и създаване на условия и възможности всяко дете да има право на избор,	организиране на дейностите по начин, по който всяко дете да може активно да се включи	участие на всяко дете в дейности, подпомагащи неговото развитие
		подпомагане правото на всяко дете в процеса на игровото

който да е уважаван от другите		взаимодействие да участва в различни дейности
развитие на дигитални и медийни компетентности за разработване на дигитални ресурси за работа с децата в дистанционен формат	работа с децата чрез използване на дигитални ресурси в дистанционен формат	готовност за подкрепа на децата за използване на дигитални ресурси в подходящи дейности, подпомагащи тяхното развитие, в т.ч. в дистанционен формат
	началното формиране и развитие на инициативност, предприемчивост и дигиталната компетентност у децата	готовност за създаване на условия за първоначално запознаване и овладяване на елементарни възможности за работа с дигитални устройства и приложения
образователен процес, базиран върху придобиване на ключови компетентности от децата	планиране, организиране и провеждане на образователния процес, базиран върху придобиване на ключови компетентности от децата	готовност за гъвкаво реализиране на образователния процес с фокус придобиване на ключови компетентности и съобразно индивидуалните особености на децата
специфики на организацията на педагогическото взаимодействие	организиране на дейности в различни форми на педагогическо взаимодействие за формиране на различни компетентности у децата	готовност за организиране на различни дейности с децата
		готовност за оценяване на напредъка на детето по отношение развитието на различни компетентности
	анализиране и оценяване на организираната образователна среда в детската градина чрез игра, съобразена с възрастовите особености и насочена към цялостното развитие на детето, както и опазване на физическото и психическото му здраве и благополучие	готовност за анализ и оценка на образователната среда чрез игра в детската градина
когнитивното, двигателното и емоционалното развитие на децата	реализиране на различни техники и методи за усвояване на сензорно-информативни, перцептивно-моторни умения, емоционално-оценъчни отношения към собствената и на другите дейност и планиране на собствена	ангажираност и активност за подкрепа на когнитивното, двигателното и емоционалното развитие на децата

	дейност	
концепциите за участие в детството, благополучие, мотивация, самоувереност и самоефективност	осигуряване на щастливо детство на всяко дете и за изграждане на мотивация и увереност в собствените му възможности	готовност и отговорност за осигуряване на субективна удовлетвореност на всяко дете, както и за създаване на мотивация за постижения и самоувереност и самоефективност
педагогически дейности с деца, реализирани извън детската градина или училището	участие в педагогически дейности извън детската градина или училището	социална и професионална отговорност и компетентност за организиране и реализиране на педагогически дейности от различен вид и с различен характер
когнитивни и социални умения, характерни за предучилищна възраст	създаване на условия за развитие на социален опит и формиране на когнитивни и социални умения у децата	подкрепа на децата за формиране на социални компетентности
езиковото и речевото развитие на децата в предучилищна възраст	организиране на ситуации за овладяване на езикови и речеви норми от децата	формиране и подкрепа на езиковото и речевото развитие на децата
междоличностните отношения, самоутвърждаване и общуване с връстници и с възрастни	формиране на морално и просоциално поведение, на справедливост и толерантност в поведенческите модели	готовност за трансверсалност в дейността на учителя с обучаващ и подкрепящ ефект
емоционалното развитие на децата в предучилищна възраст	динамично морално моделиране на емоционалните отношения със и между децата, предполагащо позитивно настроение и искрената радост от съвместните дейности	готовност за трансверсалност в дейността на учителя с обучаващ и подкрепящ ефект
комплексното развитие на детето от предучилищна възраст	подпомагане на комплексното развитие на детето от предучилищна възраст	подкрепа на развитието на децата като творчески и активни личности
характеристиките на стимулиращата образователна	организация на стимулираща образователна среда и ориентация към резултата чрез игрова мотивация	ангажираност за окуражаване и поощряване на ефективни модели на собствено и чуждо поведение мотивиране за постижения

среда		
основни характеристики на среда за насърчаване на игровата дейност като средство за стимулиране на активността на детето	реализиране на ясно изразено и видимо поощряване при активност и постижения на децата	насочване на усилията на детския учител за изграждане на активна лична позиция
спецификите на формиране на личностна, национална и институционална идентичност при децата	създаване на условия за формиране на личностна, национална и институционална идентичност при децата както в присъствен, така и в дигитален формат	готовност за подкрепа на формирането и презентиране на модели за личностна, национална и институционална идентичност в реално и във виртуално пространство

3. Лидерство

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка по посока развитие на учителя като лидер в активно сътрудничество с децата в групата в детската градина или училището, да създава и утвърждава развиващи цели и високи, но реалистични очаквания по отношение на техните личностни постижения.		
Знания за	Умения за	Отношения за
основните теоретични постановки на образователното лидерство, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на групата в детската градина или училището и управлението на детската група	очертане на ясна визия за личностно развитие на всяко дете	готовност да стимулира, мотивира и предоставя възможност на всяко дете активно да участва в дейности и ефективно да се подготвя за предизвикателства на неговото бъдеще
	диагностициране на развитието на личностните характеристики на децата с акцент върху развитие на силните страни на всяко дете	формулиране на ясни, измерими, но реалистични и постижими очаквания към личностното развитие на всяко дете
	оказване на подкрепа чрез менторство в процеса на личностното развитие на децата	формиране на увереност в детето в собствената му компетентност и създаване на условия за неговото участие във вземане на решения
	управление на групата като учеща се общност	реализиране на партньорски отношения с децата на основата на съвместното изработване на правила и очертаването на персонални траектории за учене, постижения и личностно развитие

		готовност за идентифициране на формалните и неформалните лидери между децата и да се консултира (формално или неформално) с тях по отношения на дейности и/или решения, касаещи пряко групата
	идентифицирането на причините, водещи до липсваща или ниска мотивация при децата	оказва адекватна помощ и подкрепа на децата, когато това е необходимо
теориите и концепциите, свързани с личностната мотивация, подходите, стратегиите и тактиките за оказване на влияние, както и методите за повишаване на мотивацията у децата	разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и включване на децата в различни дейности	създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията и включване на децата в провежданите дейности
	активно сътрудничество с детето при планирането и реализирането на дейности, свързани с мотивирането на групата	готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на децата, като търси начини да регистрира постигнатото в процеса на игровото взаимодействие
	използване на въображение и прилагане на творчески подход при генериране на идеи, предхождащо вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране креативността на децата и творческото им мислене при решаване на проблемни задачи
същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в групата в детската градина или училището	разработва и реализира оригинални идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до по-добри резултати в рамките на групата в детската градина или училището	създаване на условия за положителна промяна на статуквото, когато са налице доказателства за по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създава, установява и активно подкрепя култура на генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики във възпитателно-образователния процес	готовност за въвеждане на иновативни практики в образователния процес и установяване на иновативна култура в рамките на групата в детската градина или училището

4. Работа с родителите и семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на учителя за прилагане на знания, умения и отношения за изграждане на партньорства с родителите и семейната общност за осигуряване на оптимална

подкрепа на всяко дете.

Знания за	Умения за	Отношения за
включване на родителите и семейната общност като партньор на образователната институция	информирание на родителите и семейната общност за стратегията и програмната система на институцията	готовност за осигуряване на информация, която подпомага включването на родителите и семейната общност в определени дейности
	информирание на родителите и семейната общност за краткосрочните и дългосрочните дейности	готовност за предоставяне на информация за това как родителите могат да се включат в определени дейности
	информирание на родителите и семейната общност относно процедурите за тяхното включване в дейности на образователната институция	готовност за използване на механизми за реално включване на родителите и семейната общност в запланирани дейности
начините на събиране на информация за интересите, социокултурния статус и професиите на родителите и семейната общност	използване на разнообразни форми за събиране на информация за включване на родителите и семейната общност в планирани от образователната институция дейности	предоставяне на възможности за включване на родителите и семейната общност в дейности, свързани с области на тяхната компетентност, с отчитане на желанието им за участие
	актуализиране на информацията за включване на родителите и семейната общност в планирани от образователната институция дейности	използване на предоставената информация само за целите на планираните от образователната институция дейности
	родителите и семейната общност да имат възможност да получат информация за тяхното включване в планирани дейности	готовност за срещи с родителите и семейната общност за обмен на информация относно тяхното включване в планирани от образователната институция дейности
възможности за представяне на информация на родителите и семейната общност за цялостното развитие на техните деца	споделяне на информация на родителите и семейната общност за цялостното развитие на техните деца	готовност за срещи с родителите и семейната общност за обмен на информация относно тяхното участие в дейности в подкрепа на развитието на децата им, които могат да се осъществяват в домашни условия
	организиране на дейности с участието на родители и семейната общност за обмен на информация относно	готовност за провеждане на срещи/дейности с родители и семейната общност за обмен на информация относно

	цялостното развитие на техните деца	включване в утвърдени практики
	предоставяне на информация на родителите и семейната общност за потребностите на техните деца	създаване на възможности родителите и семейната общност да се учат взаимно при участието им в определени дейности
начини на информирание как ще се използват дигитални устройства за работа с децата и учене вкъщи в условия на синхронно обучение в електронна среда от разстояние	работа с дигитални устройства за учене вкъщи в условия на дистанционно обучение	стимулиране участието на децата в подходящи дейности за учене вкъщи чрез дигитални устройства
	ефективно взаимодействие при използване на дигитални устройства за работа вкъщи при синхронно обучение в електронна среда от разстояние	подпомагане на обратната връзка за включването на децата в различни дейности при използване на дигитални устройства вкъщи
формите, методите и средствата за сътрудничество и взаимодействие между родителите и детската градина	планиране и организиране на родителски срещи, на групови и индивидуални срещи в удобно за двете страни време	реализиране на индивидуални и групови педагогически взаимодействия
	организиране на присъствие и участие на родителите в процеса на предучилищното образование	готовност и отговорност за включване на родителите в образователния процес
	използване на други форми за комуникация с родителите	толерантност и социално приемане на предпочитани форми на комуникация от страна на родителите

5. Възпитателна работа

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на учителя в областта на теорията и методиката на възпитанието за прилагане на знания, умения и отношения, които формират ценностната система на детската личност.		
Знания за	Умения за	Отношения за
потенциалните възможности за личностно развитие на всяко дете	прилагане информацията за личностното развитие на всяко дете с цел формиране на ценностна система	отговорно използване на информацията за личностно развитие на децата за формиране на ценностната им система
	предоставяне възможности за развитие ценностната система	използване на възможности за личностното развитие на децата за

	на децата	развитие на ценностната им система
	осигуряване възможности на всяко дете за общуване и взаимодействие с други деца	готовност за формиране на ценностна система на всяко дете при взаимодействията си с други деца
възможности за организиране на възпитателни дейности в процеса на педагогическото взаимодействие и изграждане модели на педагогическа възпитателна среда	прилагане на различни поведенчески модели чрез определени дейности и роли, които изискват от децата да спазват общоприети правила	подпомагане на разбиране от страна на децата чрез включване в различни дейности да спазват приети правила като част от формиране на ценностна система
	организиране на педагогическа възпитателна среда, която да подпомага личностното развитие на децата	отговорно отношение за организиране на педагогическата възпитателна среда, която да подпомага личностното развитие на децата
	управление на педагогическа възпитателна среда, която да подпомага личностното развитие на децата	отговорно отношение към управлението на педагогическата възпитателна среда, която да подпомага личностното развитие на децата
разнообразието от форми на сътрудничество в областта на възпитателна работа с родителите и представителите на семейната общност	подпомагане на родители и семейната общност за разпознаване значимостта от формиране на ценностна система на децата	разбиране смисъла от подпомагане на родителите и семейната общност за оценяване на значимостта от формиране на ценностна система на децата
	включване на родители и семейната общност в подходящи дейности, свързани с възпитателната работа в групата	отговорно отношение във включване на родители и семейната общност в подходящи дейности, свързани с възпитателната работа в групата
	подкрепа на добри практики на родители и семейната общност за личностно развитие на децата	готовност за подкрепа на добри практики на родители и семейната общност за личностно развитие на децата
изработване и прилагане на подходящи дигитални ресурси за работа с децата с възпитателно-образователен характер в условия на	използване на дигитални устройства и други ресурси за личностно развитие при работа с децата в условия на дистанционно обучение	разбиране за личностно мотивиране на всяко дете за участие в различни дейности чрез използване на дигитални устройства и ресурси в условия на дигитално обучение
	консултиране на родителите за осигуряване на времеви лимит за участие на децата в различни дейности при използване	готовност за подпомагане спазване на правила за участие на децата в дейности при използване на дигитални устройства и

синхронно обучение в електронна среда от разстояние на базата на развити дигитални и медийни професионално-педагогически компетентности	ресурси на дигиталните устройства за работа в условия на дистанционно обучение	ресурси в условия на дистанционно обучение
синхронизиране на възпитателните педагогически модели с родителите на децата	проява на социална чувствителност към реализирани от родителите и семейната общност възпитателни модели, насочени към развитието на децата	проява на разбиране към прилагани от родителите възпитателни модели в различни житейски ситуации и контексти
родителите като експерти във възпитанието на децата си	управление на междуличностни взаимодействия с родителите и представители на семейната общност, свързани с прилагани възпитателни модели	доверие към родителските възпитателни модели за децата

6. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на детския учител в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование за прилагане на знания, умения и отношения, които подкрепят реализирането на правата на детето и приобщаващото образование.		
Знания за	Умения за	Отношения за
култура, традиции и поведенческите модели на деца от различни социокултурни общности	разбиране на различни поведенчески и емоционални модели и прояви в поведението на деца с различия	уважение към различия в културно-детерминирани прояви на децата
дейности, които отразяват разнообразието, насърчават уважение и ценене на различията у хората по пол, раса, етническа и	планиране, организиране и осъществяване на дейности, свързани с проблемите на разнообразието	готовност за организация на занималните с материали, които отразяват разнообразието и ще се ползват за различни дейности
	предоставяне на равен достъп до средства и материали на всички деца	отговорност всички деца да имат еднакви възможности да демонстрират своите способности и да изразяват

национална принадлежност, майчин език, религия, семейна структура, социоикономическа група, възраст, различни физически и познавателни способности		своите идеи
	осигуряване възможности на всяко дете да взаимодейства свободно с други деца	използване на подходящи ситуации за работа с децата по отношение неизползване на "езика на омразата"
начини на общуване и развитие на критическо мислене чрез възможности за изразяване на различни гледни точки и формиране на уважение към тях	прилагане на подходящи модели на поведение и възползване от ситуации, в които децата споделят своите чувства, свързани с едно или друго различие	готовност за използване на възможности всяко дете да се развива като член на общността чрез творчество, уважение към различните идеи, споделяне, съвместно решаване на задачи, формиране на ценностна система
	подпомагане на децата да разпознават и обръщат внимание на прояви на дискриминация, предразсъдъци и стереотипи, когато те се проявят в групата в детската градина или училище	готовност за преодоляване прояви на дискриминация, предразсъдъци и стереотипи в групата в детската градина или училище
	осъществяване на възпитателни взаимодействия в ситуации, при които деца изключват други деца от съвместни дейности поради проявени предразсъдъци и стереотипи	защита създаването на общност, която да подкрепя добрите практики на включване на разнообразието и приобщаването
възможности за подпомагане на родителите и семейната общност да бъдат активни в осигуряването на равен достъп до качествено образование за техните деца	осигуряване на правото на всяко дете за достъп до образование независимо от неговите различия	отговорност за осигуряването на условия за равен достъп до качествено образование на всички деца независимо от техните различия
	съдействие на семействата за активността им за подпомагане процеса на осигуряване на качествено образование за техните деца	готовност за включване на родители и семейната общност в неравностойно социално положение в образованието на техните деца и ангажирането им в различни дейности
изработване на подходящи	ефективно използване на дигитални устройства и други	разбиране за включване на децата в различни дейности чрез

дигитални ресурси за работа с децата и работа с медиатор или педагогически специалисти при необходимост в условия на обучение в дистанционен формат	ресурси с помощта и на медиатор или педагогически специалисти в контекста на взаимодействието при работа с децата в условия на обучение в дистанционен формат	дигитални устройства и ресурси в условия на синхронно обучение в електронна среда от разстояние
	методическа подкрепа на децата и родителите при използване на дигитални устройства за работа в условия на обучение в дистанционен формат	готовност за подпомагане участието на децата във включването им в дейности при използване на дигитални устройства и ресурси в условия на обучение в дистанционен формат
култура, традиции и поведенчески модели на деца от различни социокултурни общности	разбиране на различни поведенчески и емоционални модели и прояви в поведението на деца с различия	уважение към различията в културно-детерминирани прояви на децата
синергия между националната и европейската идентичност	емоционално-когнитивно анализиране на множествена идентичност	готовност за реализиране на дейности, насочени към синергия между личностна, национална, европейска, множествена идентичност

Приложение № 2 към чл. 3а, т. 2

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация "начален учител"

Групи от компетентности:

1. *Преподаване*
2. *Взаимоотношения с учениците*
3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*
4. *Лидерство*
5. *Работа с родителите и семейната общност*
6. *Възпитателна работа*
7. *Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда*

1. Преподаване

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител в областта на дидактиката, методиката на обучението по преподаваните в началния етап на основното образование учебни предмети, прилагането на ИКТ в обучението и включват необходимите за началния учител знания, умения и отношения за организиране на процеса на обучение, осъществяване на преподаването и подпомагане на ученето, и постигането на

успешни резултати в овладяването на учебното съдържание.		
Знания за	Умения за	Отношения за
научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в началния етап на основното образование	адаптиране на знанията от научните области към възрастовите особености и степента на познавателно развитие на учениците в началния етап	готовност за актуализиране и адаптиране на учебното съдържание съобразно възрастовите особености, интересите и способностите на учениците в началния етап
същността и основните характеристики на компетентностния подход в обучението, методи и технологии за развитие на компетентности в процеса на обучението	прилагане на компетентностния подход в обучението чрез разнообразие от методи и технологии	готовност за прилагане на компетентностния подход в обучението и активното му реализиране в ежедневната педагогическа дейност
процесите, свързани с ограмотяването и формирането на другите основни учебни умения, начините на учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях	мотивиране на учениците в началния етап за овладяване на основните учебни умения, отговорно и съзнателно отношение към ученето, провокиране на интереса и любопитството им към изучаваното както в процеса на обучение, така и самостоятелно	ангажираност за постигане на личностен прогрес на учениците при овладяване на основните учебни умения и усвояване на учебното съдържание чрез мотивиране на учениците за активно учене и формиране на интереси към изучаваното
възможности за осъществяване на урока като основна форма на обучение	за конструиране на уроци като структура и съдържание по основните учебни предмети в начален етап на основното образование	отговорност към организиране на пълноценно използване на урочното време в полза на развитието на всеки един ученик в класната стая
методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание	прилагане на разнообразие от класически и иновационни методи, средства, стратегии, технологии, чрез които да се постига оптимална ефективност в процеса на обучение	рефлексия към извършената дейност в класната стая, успехите и неуспехите в урочната работа, самоанализ и самокритичност, готовност към саморазвитие
подходи за прилагане на споделено преподаване по тема от учебното съдържание с други учители в рамките на един учебен час	осъществяване на споделено преподаване съвместно с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание	готовност и положителна нагласа за осъществяване на споделено преподаване с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното

		съдържание
подходи, методи, стратегии за осъществяване на между-предметни връзки и интегралност в процеса на обучението	прилагане на разнообразие от подходи, методи и стратегии за реализиране на междупредметни връзки и интегралност в обучението	готовност и положителна нагласа за ефективно реализиране на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението
методи, средства, стратегии, технологии за ефективно преподаване в дейности по интереси	умения за прилагане на подходящи методи, средства, стратегии, технологии в обучението в дейности по интереси	готовност за активна ангажираност в обучението в дейности по интереси
адаптиране на подходите, диференциация и индивидуализация в процеса на обучението в зависимост от потребности, интереси, способности на учениците в началния етап на основното образование	ефективно структуриране на учебното съдържание съобразно: целите и задачите на урочната дейност; нивото на познавателното развитие на учениците; потребностите, интересите и способностите на учениците в началния етап	готовност за адаптиране на методи, средства, подходи към индивидуални потребности, способности, интереси на учениците, така че всеки един от тях да може да повиши резултатите си и да постига успехи в учебната си дейност
прилагане на консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа за компенсиране на неусвоено учебно съдържание - при ученици със слаби оценки, ежеседмични консултации по предмети за всички ученици, както и за наваксване на пропуснато учебно съдържание	диагностициране на пропуски в овладяването на учебното съдържание и прилагане на консултативния подход в разнообразни по характер дейности за допълнителна подкрепа на ученици в началния етап на основното образование	положителна нагласа към осъществяване на консултативна дейност с ученици в началния етап на основното образование, при които има пропуски в овладяването на учебното съдържание
структурата и спецификата на организиране и провеждане на целодневна организация на учебния ден	организиране на дейности, свързани с овладяване на основните учебни умения, ученето и развитието на личността, в рамките на целодневната организация на учебния ден	готовност за осъществяване на дейности в рамките на целодневната организация на учебния ден

факторите и причините в училищна среда, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване	подпомагане на децата/учениците, на които българският език не е майчин, в усъвършенстване на употребата му в процеса на обучение и като цяло във взаимоотношенията в училищната общност	готовност за стимулиране на коректността в употребата на книжовния български език като основен език на обучение както от страна на учениците в начален етап на основното образование, на които той е майчин език, така и на останалите
разнообразие от подходи, форми и методи за обективно и справедливо оценяване на постиженията на учениците, стимулиращо по-нататъшното им учене и развитие	прилагане на адекватни подходи, форми и методи на оценяване на постиженията на учениците	адекватност и справедливост в оценяването на постиженията на учениците, нагласа за прилагане на мотивиращата функция на оценяването с цел постигане на прогрес в развитието на учениците
възможностите за прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на обучение в електронна среда, за развитие на дигитални медийни компетентности	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на обучение в електронна среда чрез развити дигитални медийни компетентности	готовност за използване на информационни и комуникационни технологии, включително в процеса на обучение от разстояние в електронна среда, чрез развити дигитални медийни компетентности
възможности за осъществяване на обучение в електронна среда	реално осъществяване на процес на обучение в електронна среда	готовност за осъществяване на обучение в електронна среда
възможности за подпомагане на овладяването на учебното съдържание от учениците в условията на електронно обучение или във форми на смесено обучение, чрез използване на информационни и комуникационни технологии	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на обучение, осъществявано в условията на електронна среда или във форми на смесено обучение	готовност за активно прилагане на възможностите на информационните и комуникационните технологии в обучението както в електронна среда, така и във форми на смесено обучение
възможности за активизиране на самостоятелната и груповата работа на	ефективно взаимодействие с учениците с цел установяване на степента на усвояване на учебното	готовност за подпомагане на учениците за успешна самостоятелна работа чрез използване на

учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии и развитие на дигитални медийни компетентности	съдържание и формиране на умения на самостоятелната им подготовка в условия на обучение в електронна среда или смесено обучение, осъществявано чрез информационни и комуникационни технологии и развити дигитални медийни компетентности	информационни и комуникационни технологии
възможностите за възпитателна дейност в рамките на обучението, насочена към стимулиране на ученето и активността на учениците по време на урока, както и към личностното развитие на учениците в начален етап	прилагане на възпитателни техники за стимулиране на активната ангажираност на учениците с учене - в условията на обучение както в електронна среда, така и в комбинирана форма	готовност за осъществяване на възпитателна дейност в рамките на обучението, насочена както към стимулиране на учебната активност, така и към личностното развитие на учениците в начален етап на основното образование

2. Взаимоотношения с учениците

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на началния учител по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към ефективно взаимодействие с учениците в началния етап на основното образование. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процеса на преподаване на учебното съдържание, така и в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
същността и прилагането на центрирания спрямо ученика подход	прилагане на центриран спрямо ученика подход	осъзнаване и приемане на необходимостта от прилагане на центриран спрямо ученика подход в процеса на общуване, обучение и други училищни дейности
условията, необходими за създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата, където	разпознаване на проявления на психични процеси и състояния в поведението на учениците, включително в процеса на адаптирането им в условията на училищната	проява на адекватни, реалистични и позитивни очаквания към изявиите на учениците в процеса на адаптирането им в училищната среда, учебни и

учениците да се чувстват спокойни, в безопасност, да могат да развият пълноценно своя потенциал	среда (възрастово, личностно или социокултурно детерминирани) и адекватно реагиране спрямо тях	извънучебни дейности
възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на овладяване на основните учебни умения, науките, изкуството и спорта, саморазвитие	възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	готовност и позитивна нагласа към мотивиране на учениците за оптимална изява на способностите им в класната стая и извън нея
специфики на възрастовото развитие на учениците в началния етап на основното образование	адаптиране на подходите и методите в зависимост от възрастовите особености, както и психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците в началния етап на основното образование	готовност за прилагане на индивидуален и диференциран подход в работата с учениците в началния етап на основното образование
детерминанти на психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците		
специфики на развитието на деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца със специални образователни потребности и хронични заболявания в началния етап на основното образование	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с учениците със специални образователни потребности и хронични заболявания - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
специфики на развитието на ученици с надареност в областта на науките, изкуството и спорта	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца с надареност в областта на науките, изкуството и спорта	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с ученици с надареност - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
специфики на социокултурната детерминираност на личностното и социалното развитие на учениците от мнозинството и от	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца от малцинствени групи и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение	непредубеденост към очаквани и реални постижения на учениците в началния етап на основно образование в зависимост от техния социално-икономически и

малцинствени групи (етнически, религиозни, мигрантски, в т.ч. бежанци), както и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение		социокултурен произход - етническа и религиозна принадлежност, националност, раса и др.
	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца мигранти, в т.ч. търсещи или получили международна закрила	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с учениците от малцинства и с чужда националност - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците в началния етап на основното образование	спазване на етичните и правните норми във взаимоотношенията с учениците както в пряко, така и в опосредствано междуличностно взаимоотношение (при използване на различни технически средства на комуникация, в т.ч. при синхронно обучение в електронна среда)	готовност за ефективно и основано на етични норми общуване с учениците в началния етап на основното образование и по време на обучение в присъствен формат и при синхронно обучение в електронна среда от разстояние

3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията му с учители и други педагогически специалисти за постигане както целите на обучението, така и цели, свързани с личностното развитие на учениците. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
необходимостта от съвместна работа с директора и зам.-директорите, другите учители и педагогически специалисти при съблюдаване на регламентирани норми за педагогическата	ефективни взаимоотношения с директора и зам.-директорите, учителите и други педагогически специалисти, насочени към спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	нагласа за необходимостта от съвместна работа с всички педагогически специалисти за спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него

<p>работа на територията на училището и извън него</p>		
<p>форми и методи на съвместна екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители - както свързана с обучението, така и с други училищни дейности, при решаване на казуси, свързани с ученето и поведението на учениците, организиране на дейности и проектна работа</p>	<p>ефективни взаимоотношения с останалите учители, в т.ч. ресурсни учители, за взаимна обмяна на информация и обсъждане на възможности за подпомагане на ученето и поведението на учениците</p>	<p>готовност за търсене на съдействие и подкрепа от останалите учители, в т.ч. ресурсните учители, при възникнали проблеми в ученето и поведението на ученици в началния етап на основното образование</p> <p>готовност за екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители, и другите педагогически специалисти в рамките на проектна дейност, организиране на празници, тържества и др.</p>
<p>форми и методи на съвместна екипна работа с педагогическия съветник, психолога, ресурсния учител, логопеда, социалния работник, както свързана с обучението, така и с други училищни дейности</p>	<p>ефективни взаимоотношения с педагогическия съветник, психолога, социалния работник, ресурсния учител, логопеда в подкрепа на ученици, имащи нужда от съдействие за преодоляване на емоционални състояния и проблемно поведение</p>	<p>готовност за търсене на съдействие и подкрепа от педагогическия съветник, психолога, ресурсния учител, логопеда, социалния работник при възникнали проблеми в ученето и поведението на ученици в началния етап на основното образование</p>
<p>ролята на класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти</p>	<p>ефективно изпълнение на посредническата и медиаторската функция на класния ръководител във взаимоотношенията с други педагогически специалисти</p>	<p>като класен ръководител - готовност за взаимодействие с други педагогически специалисти при възникнали проблемни ситуации с ученици от паралелката в процеса на обучение или други педагогически дейности</p>

взаимодействие с класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективни взаимоотношения с другите класни ръководители	готовност за взаимодействие с класните ръководители при възникнали проблемни ситуации с ученици в процеса на обучение или други педагогически дейности
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с останалите учители и другите педагогически специалисти	спазване на професионалната етика и поддържане на конструктивни професионални взаимоотношения в общуването с другите педагогически специалисти	положителна нагласа за спазване на професионалната етика и готовност за взаимопомощ при необходимост при взаимоотношенията с другите педагогически специалисти - обмяна на ресурси, добри практики и др.

4. Лидерство

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на учителя като лидер в класната стая в активно сътрудничество с учениците, който планира и се стреми към реализация на развиващи цели и високи очаквания по отношение на техните учебни постижения. Началният учител трябва да е подготвен така, че да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностно развитие, да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в класната стая и извън нея, ефективно да подготвя учениците за многобройните предизвикателства, пред които предстои да се изправят в живота си.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
основните теоретични проблеми на лидерството в образованието, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на класната стая и управлението на ученическия клас	създаване и убедително предлагане на ясна визия за личностно развитие на всеки един от учениците	готовност да въодушевява, призовава, мотивира и предоставя възможност на учениците в началния етап на основното образование активно да участват в образователни дейности и ефективно да се подготвят за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще
	диагностициране на областите, върху които е необходимо да се фокусират усилията за определяне и развитие на	формулира ясни, измерими и предизвикателни, но същевременно постижими очаквания към лич-

	силните страни на учениците	ностното развитие на учениците в началния етап на основното образование
	оказване на подкрепа чрез менторство и коучинг в процеса на личностното саморазвитие на учениците от начален етап	утвърждаване у учениците на увереност в собствените им възможности и създаване на условия за тяхното участие във вземане на решения
	управление на класа като учеща и развиваща се общност	реализиране на партньорски отношения с учениците на основата на съвместното изработване на правила и очертаването на персонални траектории за учене, постижения и личностно развитие
		готовност да идентифицира формалните и неформалните лидери между учениците и да се консултира (формално или неформално) с тях по отношения на дейности и/или решения, касаещи пряко ученическия клас
теориите и концепциите, свързани с човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние, както и способите и методите за повишаване на мотивацията сред учениците в началния етап на основното образование	идентифицирането на причините, водещи до демотивация на учениците в началния етап на основното образование	готовност за оказване на адекватна помощ и подкрепа на всеки, когато това е необходимо и/или подходящо
	разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и приобщаването в образователните дейности на всеки ученик	създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията и приобщаването на всички ученици в образователните дейности
	активното сътрудничество с учениците при планирането и реализирането на дейностите, свързани с мотивирането на ученическата общност	готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на учениците, като търси начини да награди и отличи тези от тях, които са постигнали високи резултати

същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в класната стая и особеностите на човешката креативност в начална училищна възраст	използване на въображение и прилагане на творчески подход при генерирането на идеи, предхождащи вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране на креативността на учениците в началния етап на основното образование и нетрадиционното им мислене при решаване на проблеми
	разработване и реализиране на оригинални и нетрадиционни идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до добри резултати в рамките на класната стая	готовност за създаване на условия за положителна промяна и активно оспорване на статуквото, когато са налице доказателства, че съществуват по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създаване, установяване и активно подкрепяне на култура на непрекъснато генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики в образователния процес	готовност да въвежда полезни иновативни практики в образователния процес и да установи иновативна култура в рамките на класната стая

5. Работа с родителите и семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и други представители на семейната общност.		
Знания за	Умения за	Отношения за
основни характеристики на семейната среда, оказващи влияние върху развитието и възпитанието на детето	разпознаване на основни характеристики на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
основни типове семейства в съвременния свят и специфики на влиянието на техните особености върху развитието и възпитанието на детето	диагностициране на влиянието на конкретни типове семейства върху развитието и възпитанието на децата	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
културата, традициите,	разпознаване на влиянието на	готовност за развитие на

специфики на идентичността на семейните общности, детерминиращи семейни практики при отглеждането и възпитанието на децата	социо-културната детерминираност на семейното възпитание върху развитието на детето	професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
основни специфики на взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност (родители, сестри/братя, прародители, роднини)	разпознаване на влиянието на взаимоотношенията в семейната среда върху личностното развитие на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват адаптирането на децата към училищната среда, ученето и възможностите за тяхното преодоляване чрез активно взаимодействие с представителите на семейната общност	установяване на ефективни взаимоотношения с родителите и представители на семейната общност по повод изграждането на основните учебни умения, овладяване на учебното съдържание и поведенчески прояви на учениците в началния етап на основното образование	готовност за взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност за преодоляване на затрудненията в ученето
	взаимодействие с представители на родителите и семейната общност за превенция на риска от затруднения в адаптирането и отпадане от образователната система	
подходи, форми, методи за взаимоотношения със семейната общност	организиране и ефективно осъществяване на родителско-учителски срещи и други форми на взаимодействие при постигане на взаимна ползност за училището и семейството	готовност за включване на родителите и други представители на семейната общност в различни форми на взаимодействие с представители на училищната общност
	мотивиране на родителите и представители на семейната общност за активното им включване в организирани от училището дейности и дейности по интереси	
възможности за взаимодействие с	ефективно взаимодействие с представители на семейната	готовност за взаимодействие с

представители на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда чрез подпомагането на развитието им на дигитални медийни компетентности	общност при обучение от разстояние в електронна среда и методическо консултиране на възрастните как да подпомагат процеса на учене вкъщи	представителите на семейната общност при осъществяване на обучение от разстояние в електронна среда
---	--	---

6. Възпитателна работа

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците в началния етап на основното образование като индивидуалности и членове на обществото.		
Знания за	Умения за	Отношения за
възможностите за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците в началния етап на основното образование	реализиране на възпитателни дейности и ситуации за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците в началния етап на основното образование	готовност за реализиране на възпитателни дейности и ситуации, чрез които се развиват личностни качества и социална компетентност
възможностите за развитие на основни компетентности, насочени към развитие на личността	прилагане на възпитателни дейности, насочени към развитие на компетентности, насочени към личностното развитие на учениците в началния етап на основното образование	готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците, в т.ч. за подпомагане на адаптирането им към училищната среда и личностното им развитие
основни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност, актуални потребности на обществената практика	прилагане на възпитателни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа в зависимост от поставени цели, задачи, социални и личностни потребности	готовност и ангажираност за осъществяване на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия
възможностите за осъществяване на	организиране на разнообразни по характер и насоченост	готовност за реализиране на разнообразни по характер

възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна (в т.ч. проектна) дейност	възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност - изграждане на основните учебни умения, развитие на просоциално поведение, социална компетентност, гражданска компетентност, личностни качества за здравословен начин на живот, екологично поведение и др.	възпитателни взаимодействия в урочна, извънкласна и извънучилищна дейност
възможностите за поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая, при която всеки ученик в началния етап да има условия за постижения в ученето	организиране на подходяща работна учебна атмосфера, в която всеки ученик да може да развива способностите си оптимално и да има възможност за тяхната изява	проява на загриженост и ангажираност за постигане на социално-психологическия климат и атмосфера в класната стая
методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации	прилагане на методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации в класната стая и останалите пространства от територията на училището	осъзнаване на необходимостта от разрешаване на възникнали конфликтни ситуации и готовност за тяхното разрешаване
причините, условията и факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици в началния етап и възможностите за педагогическа реакция	адекватно реагиране на прояви на агресивно поведение на ученици в класната стая и останалите пространства от територията на училището	готовност за необходимостта от навременна реакция при прояви на агресивно поведение на ученици
възможности за развитие на качества в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамичните условия на съвременния живот	осъществяване на възпитателни взаимодействия с цел развитие на качества у учениците в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамично развиващи се ситуации в живота	готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците в началния етап за живот в съвременните социални условия
знания за форми на сътрудничество на образователната	взаимодействие с други институции и организации, осъществяващи възпитателна	отвореност към взаимодействия с различни институции и организации

институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата	дейност или ангажирани със създаването на условия за възпитателни дейности - областни, общински, синдикални, граждански, медии и др.	за реализиране на възпитателни дейности
---	--	---

7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на началния учител в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.		
Знания за	Умения за	Отношения за
обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления	адаптиране на педагогически подходи, методи, средства в зависимост от индивидуални и социокултурно детерминирани потребности на учениците в началния етап на основно образование	отвореност и безпредразсъдъчност към биологично и социокултурно детерминирани различия на учениците
нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование	прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование в практически педагогически дейности	готовност за спазване и ефективно прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование
методи, техники, средства за възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.	прилагане на методи, техники, средства за възпитаване на качества като толерантност, уважение, съпричастност, добронамереност и др.	готовност за организиране на дейности и прилагане на подходящи методи и средства за възпитание в толерантност
	хуманно разрешаване на възникнали проблемни ситуации в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна и приобщаваща образователна среда	
ефективни практики на взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	активно включване на всички ученици в началния етап на основното образование, независимо от различията им, в урочна, извънкласна, извънучилищна дейност за постигане на общи образователни и възпитателни	нагласа за изграждане на стратегии за обучение на ученици с различия върху техните проявени качества и способности

	цели	
знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на интеркултурното образование, приобщаващото образование и социалното включване	организиране на урочни и извънкласни дейности на сътрудничество между деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	разбиране и приемане на необходимостта от осъществяване на дейности, при които сътрудничеството между деца със социокултурни различия е водещ организационен компонент

Приложение № 3 към чл. 3а, т. 3

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация "учител по ..."

Групи от компетентности:

1. *Преподаване*
2. *Взаимоотношения с учениците*
3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*
4. *Лидерство*
5. *Работа с родителите и семейната общност*
6. *Възпитателна работа*
7. *Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда*

1. Преподаване

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по ..." в областта на дидактиката, методиката на обучението, прилагането на ИКТ в обучението. Тя отразява основни очаквания към знания, умения и отношения на учителя за организиране на процеса на обучение, осъществяването на преподаването и подпомагането на ученето, постигането на успешни резултати в овладяването на учебното съдържание.

Знания за	Умения за	Отношения за
научната област/научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище	адаптиране на знанията от научната област/научните области към възрастовите особености и степента на познавателно развитие на учениците	готовност за актуализиране и адаптиране на учебното съдържание съобразно възрастовите особености, интересите и способностите на учениците
същността и основните характеристики на	прилагане на компетентностния подход в	готовност за прилагане на компетентностния подход в

компетентностния подход в обучението, методи и технологии за развитие на компетентности в процеса на обучението	обучението чрез разнообразие от методи и технологии	обучението и активното му реализиране в ежедневната педагогическа дейност
процесите и начините на учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях	мотивиране на учениците за отговорно и съзнателно отношение към ученето както в процеса на обучение, така и самостоятелно	ангажираност за постигане на личностен прогрес на учениците при овладяване на учебното съдържание
възможности за осъществяване на урока като основна форма на обучение	за стимулиране и поддържане на интереса на учениците към учебното съдържание	отговорност към организиране на пълноценно използване на урочното време в полза на развитието на всеки един ученик в класната стая
методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание	прилагане на разнообразие от класически и иновационни методи, средства, стратегии, технологии, чрез които да се постига оптимална ефективност в процеса на обучение	рефлексия към извършената дейност в класната стая, успехите и неуспехите в урочната работа, самоанализ и самокритичност, готовност към саморазвитие
подходи за прилагане на споделено преподаване по тема от учебното съдържание от учители по различни учебни предмети/модули в рамките на един учебен час	осъществяване на споделено преподаване съвместно с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание	готовност и положителна нагласа за осъществяване на споделено преподаване с друг учител/други учители в рамките на един учебен час по една тема от учебното съдържание
подходи, методи, стратегии за осъществяване на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението	прилагане на разнообразие от подходи, методи и стратегии за реализиране на междупредметни връзки и интегралност в обучението	готовност и положителна нагласа за ефективно реализиране на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението
методи, средства, стратегии, технологии за ефективно преподаване в дейности по интереси	умения за прилагане на подходящи методи, средства, стратегии, технологии в обучението в дейности по интереси	готовност за активна ангажираност в обучението в дейности по интереси

адаптиране на подходите, диференциация и индивидуализация в процеса на обучението в зависимост от потребности, интереси, способности на учениците	ефективно структуриране на учебното съдържание съобразно: целите и задачите на урочната дейност; нивото на познавателното развитие на учениците; потребностите, интересите и способностите на учениците	готовност за адаптиране на методи, средства, подходи към индивидуални потребности, способности, интереси на учениците, така че всеки един от тях да може да повиши результатите си и да постига успехи в учебната си дейност
---	--	---

прилагане на консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа за компенсиране на неусвоено учебно съдържание - при ученици със слаби оценки, ежеседмични консултации по предмети за всички ученици, както и за наваксване на пропуснато учебно съдържание	диагностициране на пропуски в овладяването на учебното съдържание и прилагане на консултативния подход в разнообразни по характер дейности за допълнителна подкрепа на ученици	положителна нагласа към осъществяване на консултативна дейност с ученици, при които има пропуски в овладяването на учебното съдържание
структурата и спецификата на реализиране на целодневната организация на учебния ден	организиране на дейности, свързани с ученето и развитието на личността, в рамките на целодневната организация на учебния ден	готовност за осъществяване на дейности в рамките на целодневната организация на учебния ден
факторите и причините в училищна среда, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване	подпомагане на децата/учениците, на които българският език не е майчин, в усъвършенстване на употребата му в процеса на обучение и като цяло във взаимоотношенията в училищната общност	готовност за стимулиране на коректността в употребата на книжовния български език като основен език на обучение както от страна на децата, на които той е майчин език, така и на останалите
разнообразие от подходи, форми и методи за обективно и справедливо оценяване на постиженията на учениците,	прилагане на адекватни подходи, форми и методи на оценяване на пос- тиженията на учениците	адекватност и справедливост в оценяването на постиганията на учениците, нагласа за прилагане на мотивиращата функция на

стимулиращо по-нататъшното им учене и развитие		оценяването с цел постигане на прогрес в развитието на учениците
възможностите за прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, за развитие на дигитални медийни компетентности	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развити дигитални медийни компетентности	готовност за използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние чрез развити дигитални медийни компетентности
възможности за осъществяване на синхронно обучение в електронна среда от разстояние	реално осъществяване на процес на синхронно обучение в електронна среда от разстояние	готовност за осъществяване на синхронно обучение в електронна среда от разстояние
възможности за подпомагане на овладяването на учебното съдържание от учениците в условията на синхронно обучение в електронна среда от разстояние или комбинирана форма на обучение чрез използване на информационни и комуникационни технологии	използване на информационни и комуникационни технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние или комбинирана форма на обучение	готовност за активно прилагане на възможностите на информационните и комуникационните технологии в синхронно обучение в електронна среда от разстояние и в комбинирана форма на обучение
възможностите за активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии и развитие на дигитални медийни компетентности	ефективно взаимодействие с учениците с цел установяване на степента на усвояване на учебното съдържание и подпомагане на самостоятелната им подготовка в условия на обучение в електронна среда или комбинирана форма на обучение, осъществявано чрез информационни и комуникационни технологии и развити дигитални медийни компетентности	готовност за активизиране на самостоятелната работа на учениците чрез използване на информационни и комуникационни технологии и на базата на развити дигитални медийни компетентности
възможностите за	прилагане на възпитателни	готовност за осъществяване

възпитателна дейност в рамките на обучението, насочена към стимулиране на ученето и активността на учениците по време на урока	техники за стимулиране на активната ангажираност на учениците с учене - както в условията на синхронно обучение в електронна среда от разстояние, така и в комбинирани форми	на възпитателна дейност в рамките на обучението
--	--	---

2. Взаимоотношения с учениците

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на "учителя по..." по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към ефективно взаимодействие с учениците. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процеса на преподаване на учебното съдържание, така и в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
същността и прилагането на центрирания спрямо ученика подход	прилагане на центриран спрямо ученика подход	осъзнаване и приемане на необходимостта от прилагане на центриран спрямо ученика подход в процеса на общуване, обучение и други училищни дейности
условията, необходими за създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата, където учениците да се чувстват спокойни, в безопасност, да могат да развият пълноценно своя потенциал	разпознаване на проявления на психични процеси и състояния в поведението на учениците (възрастово, личностно или социокултурно детерминирани) и адекватно реагиране спрямо тях	проява на адекватни, реалистични и позитивни очаквания към изяви на учениците в учебни и извънучебни дейности
възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	възможности за мотивиране на учениците за учене, постижения в областта на науките, изкуството и спорта, саморазвитие	готовност и позитивна нагласа към мотивиране на учениците за оптимална изява на способностите им в класната стая и извън нея
специфики на възрастовото развитие на учениците	адаптиране на подходите и методите в зависимост от възрастовите особености, както	готовност за прилагане на индивидуален и диференциран подход в работата с учениците
детерминанти на	и психическото,	

психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците	интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците	
специфики на развитието на деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца със специални образователни потребности и хронични заболявания	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с учениците със специални образователни потребности и хронични заболявания - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
специфики на развитието на ученици с надареност в областта на науките, изкуството и спорта	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца с надареност в областта на науките, изкуството и спорта	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с ученици с надареност - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
специфики на социокултурната детерминираност на личностното и социалното развитие на учениците от мнозинството и от малцинствени групи (етнически, религиозни, мигрантски, в т.ч. бежанци), както и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца от малцинствени групи и от семейства в неблагоприятно социално-икономическо положение	непредубеденост към очаквани и реални постижения на учениците в зависимост от техния социално-икономически и социокултурен произход - етническа и религиозна принадлежност, националност, раса и др.
	адаптиране на подходите при общуване и преподаване на деца мигранти, в т.ч. търсещи или получили международна закрила	позитивност на учителя във взаимоотношенията му с учениците от малцинства и с чужда националност - уважаване, съобразяване с достойнството им, зачитане на правата на детето
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците	спазване на етичните и правните норми във взаимоотношенията с учениците, както в пряко, така и в опосредствано междуличностно взаимоотношение (при използване на различни технически средства на комуникация, в т.ч. при обучение в електронна среда)	готовност за ефективно общуване с учениците и по време на обучение в присъствен и дистанционен формат чрез прилагане на развити дигитални медийни компетентности

3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по..." по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията между учителите и други педагогически специалисти за постигане както целите на обучението, така и на цели, свързани с личностното развитие на учениците. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
необходимостта от съвместна работа с директора и зам.-директорите, другите учители и педагогически специалисти при съблюдаване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	ефективни взаимоотношения с директора и зам.-директорите, учителите и други педагогически специалисти, насочени към спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него	нагласа за необходимостта от съвместна работа с всички педагогически специалисти за спазване на регламентирани норми за педагогическата работа на територията на училището и извън него
форми и методи на съвместна екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители - както свързана с обучението, така и с други училищни дейности, при решаване на казуси, свързани с ученето и поведението на учениците, организиране на дейности и проектна работа	ефективни взаимоотношения с останалите учители, в т.ч. ресурсни учители, за взаимна обмяна на информация и обсъждане на възможности за подпомагане на ученето и поведението на учениците	готовност за търсене на съдействие и подкрепа от останалите учители, в т.ч. ресурсните учители, при възникнали проблеми в ученето и поведението на ученици
		готовност за екипна работа с останалите учители, в т.ч. ресурсните учители, и другите педагогически специалисти в рамките на проектна дейност, организиране на празници, тържества и др.
форми и методи на съвместна екипна работа с педагогическия съветник, психолога, ресурсния учител,	ефективни взаимоотношения с педагогическия съветник, психолога, социалния работник, ресурсния учител, логопеда, в подкрепа на ученици, имащи нужда от	готовност за търсене на съдействие и подкрепа от педагогическия съветник, психолога, ресурсния учител, логопеда, социалния работник, при възникнали

логопеда, социалния работник - както свързана с обучението, така и с други училищни дейности	съдействие за преодоляване на емоционални състояния и проблемно поведение	проблеми в ученето и поведението на ученици
ролята на класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективно изпълнение на посредническата и медиаторската функция на класния ръководител във взаимоотношенията с други педагогически специалисти	като класен ръководител - готовност за взаимодействие с други педагогически специалисти при възникнали проблемни ситуации с ученици от паралелката в процеса на обучение или други педагогически дейности
взаимодействие с класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективни взаимоотношения с другите класни ръководители	готовност за взаимодействие с класните ръководители при възникнали проблемни ситуации с ученици в процеса на обучение или други педагогически дейности
етичните и правните измерения на взаимоотношенията с останалите учители и другите педагогически специалисти	спазване на професионалната етика и поддържане на конструктивни професионални взаимоотношения в общуването с другите педагогически специалисти	положителна нагласа за спазване на професионалната етика и готовност за взаимопомощ при необходимост при взаимоотношенията с другите педагогически специалисти - обмяна на ресурси, добри практики и др.

4. Лидерство

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по..." по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на учителя като лидер в класната стая в активно сътрудничество с учениците, който планира и се стреми към реализация на развиващи цели и високи очаквания по отношение на техните учебни постижения. Учителят трябва да е подготвен така, че да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие, да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в класната стая и извън нея, ефективно да подготвя учениците за многобройните предизвикателства, пред които предстои да се изправят в живота си.

Знания за	Умения за	Отношения за
основните теоретични проблеми на лидерството в образованието, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на класната стая и управлението на ученическия клас	създаване и убедително предлагане на ясна визия за личностно развитие на всеки един от учениците	готовност да въодушевява, призовава, мотивира и предоставя възможност на учениците активно да участват в образователни дейности и ефективно да се подготвят за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще
	определяне областите, върху които е необходимо да се фокусират усилията за развитие на силните страни на учениците	формулира ясни, измерими и предизвикателни, но същевременно постижими очаквания към личностното развитие на учениците
	оказване на подкрепа чрез менторство и коучинг в процеса на личностното саморазвитие на учениците	утвърждаване у учениците на увереност в собствената им компетентност и създаване на условия за тяхното участие във вземане на решения
	управление на класа като учеща и развиваща се общност	реализиране на партньорски отношения с учениците на основата на съвместното изработване на правила и очертаването на персонални траектории за учене, постижения и личностно развитие
теориите и концепциите, свързани с човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние, както и способите и методите за повишаване на	идентифицирането на причините, водещи до демотивация на учениците	готовност за оказване на адекватна помощ и подкрепа на всеки, когато това е необходимо и/или подходящо
	разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и приобщаването в	създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху

мотивацията сред учениците	образователните дейности на всеки ученик	повишаване на мотивацията и приобщаването на всички ученици в образователните дейности
	активното сътрудничество с учениците при планирането и реализирането на дейностите, свързани с мотивирането на ученическата общност	готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на учениците, като търси начини да награди и отличи тези от тях, които са постигнали високи резултати
същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в класната стая и особеностите на човешката креативност в училищна възраст	използване на въображение и прилагане на творчески подход при генерирането на идеи, предхождащи вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране на креативността на учениците и нетрадиционното им мислене при решаване на проблеми
	разработване и реализиране на оригинални и нетрадиционни идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до добри резултати в рамките на класната стая	готовност за създаване на условия за положителна промяна и активно оспорване на статуквото, когато са налице доказателства, че съществуват по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създаване, установяване и активно подкрепяне на култура на непрекъснато генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики в образователния процес	готовност да въвежда полезни иновативни практики в образователния процес и да установи иновативна култура в рамките на класната стая

5. Работа с родителите и семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по..." в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с родителите и други представители на семейната общност.		
Знания за	Умения за	Отношения за
основни характеристики на семейната среда, оказващи влияние върху развитието и възпитанието на	разпознаване на основни характеристики на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика

детето		
основни типове семейства в съвременния свят и специфики на влиянието на техните особености върху развитието и възпитанието на детето	диагностициране на влиянието на конкретни типове семейства върху развитието и възпитанието на децата	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
културата, традициите, специфики на идентичността на семейните общности, детерминиращи семейни практики при отглеждането и възпитанието на децата	разпознаване на влиянието на социокултурната детерминираност на семейното възпитание върху развитието на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
основни специфики на взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност (родители, сестри/братя, прародители, роднини)	разпознаване на влиянието на взаимоотношенията в семейната среда върху личностното развитие на детето	готовност за развитие на професионално-педагогическата си компетентност в областта на семейната педагогика
факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват ученето и възможностите за тяхното преодоляване чрез активно взаимодействие с представителите на семейната общност	установяване на ефективни взаимоотношения с родителите и представители на семейната общност по повод овладяване на учебното съдържание и поведенчески прояви на учениците	готовност за взаимодействие с родителите и представителите на семейната общност за преодоляване на затрудненията в ученето
	взаимодействие с представители на родителите и семейната общност за превенция на риска от отпадане от образователната система	
подходи, форми, методи за взаимоотношения със семейната общност	организиране и ефективно осъществяване на родителско-учителски срещи и други форми на взаимодействие при	готовност за включване на родителите и други представители на семейната общност в различни форми

	<p>постигане на взаимна ползност за училището и семейството</p> <p>мотивиране на родителите и представители на семейната общност за активното им включване в организирани от училището дейности и дейности по интереси</p>	<p>на взаимодействие с представители на училищната общност</p>
<p>възможности за взаимодействие с представители на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда чрез подпомагането на развитието им на дигитални медийни компетентности</p>	<p>ефективно взаимодействие с представители на семейната общност при обучение в дистанционен формат за подпомагане на самоподготовката на учениците и методическо консултиране на възрастните как да подпомагат процеса на учене вкъщи</p>	<p>готовност за взаимодействие с представителите на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда</p>

6. Възпитателна работа

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по..." в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците като индивидуалности и членове на обществото.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
<p>възможностите за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците</p>	<p>реализиране на възпитателни дейности и ситуации за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците</p>	<p>готовност за реализиране на възпитателни дейности и ситуации, чрез които се развиват личностни качества и социална компетентност</p>
<p>възможностите за развитие на основни компетентности, насочени към развитие на личността</p>	<p>прилагане на възпитателни дейности, насочени към развитие на компетентности, насочени към личностното развитие на учениците</p>	<p>готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците за подпомагане на личностното им развитие</p>
<p>основни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност,</p>	<p>прилагане на възпитателни принципи и съдържателни направления на възпитателната работа в зависимост от поставени цели, задачи, социални и личностни потребности</p>	<p>готовност и ангажираност за осъществяване на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия</p>

актуални потребности на обществената практика		
възможностите за осъществяване на възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна (в т.ч. проектна) дейност	организиране на разнообразни по характер и насоченост възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност - развитие на просоциално поведение, социална компетентност, гражданска компетентност, личностни качества за здравословен начин на живот, екологично поведение и др.	готовност за реализиране на разнообразни по характер възпитателни взаимодействия в урочна, извънкласна и извънучилищна дейност
възможностите за поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая, при която всеки ученик да има условия за постижения в ученето	организиране на подходяща работна учебна атмосфера, в която всеки ученик да може да развива способностите си оптимално и да има възможност за тяхната изява	проява на загриженост и ангажираност за постигане на социално-психологическия климат и атмосфера в класната стая
методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации	прилагане на методи и техники за превенция и справяне с конфликтни ситуации в класната стая и останалите пространства от територията на училището	осъзнаване на необходимостта от разрешаване на възникнали конфликтни ситуации и готовност за тяхното разрешаване
причините, условията и факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици и възможностите за педагогическа реакция	адекватно реагиране на прояви на агресивно поведение на ученици в класната стая и останалите пространства от територията на училището	готовност за необходимостта от навременна реакция при прояви на агресивно поведение на ученици
възможности за развитие на качества в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамичните условия на съвременния живот	осъществяване на възпитателни взаимодействия с цел развитие на качества у учениците в рамките на личностната и социалната компетентност, необходими за живеене в динамично развиващи се ситуации в живота	готовност за развитие на комплекс от компетентности у учениците за живот в съвременните социални условия

знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето, спорта, културата	взаимодействие с други институции и организации, осъществяващи възпитателна дейност или ангажирани със създаването на условия за възпитателни дейности - областни, общински, синдикални, граждански, медии и др.	отвореност към взаимодействия с различни институции и организации за реализиране на възпитателни дейности
--	--	---

7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на "учителя по..." в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.		
Знания за	Умения за	Отношения за
обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления	адаптиране на педагогически подходи, методи, средства в зависимост от индивидуални и социокултурно детерминирани потребности на учениците	отвореност и безпредразсъдъчност към биологично и социокултурно детерминирани различия на учениците
нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование	прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование в практически педагогически дейности	готовност за спазване и ефективно прилагане на нормативни документи, свързани с реализацията на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование
методи, техники, средства за възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.	прилагане на методи, техники, средства за възпитание на качества, като толерантност, уважение, съпричастност, добронамереност и др. хуманно разрешаване на възникнали проблемни ситуации в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна и приобщаваща образователна среда	готовност за организиране на дейности и прилагане на подходящи методи и средства за възпитание в толерантност
ефективни практики на взаимодействие с деца със специални	активно включване на всички ученици, независимо от различията им, в урочна,	нагласа за изграждане на стратегии за обучение на ученици с различия върху

образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	извънкласна, извънучилищна дейност за постигане на общи образователни и възпитателни цели	техните проявени качества и способности
знания за форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на интеркултурното образование, приобщаващото образование и социалното включване	организиране на урочни и извънкласни дейности на сътрудничество между деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност	разбиране и приемане на необходимостта от осъществяване на дейности, при които сътрудничеството между деца със социокултурни различия е водещ организационен компонент

Приложение № 4 към чл. 3а, т. 4

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Компетентности за придобиване на професионална квалификация "ресурсен учител"

Групи от компетентности:

1. *Преподаване*
2. *Взаимоотношения с учениците*
3. *Взаимоотношения с другите педагогически специалисти*
4. *Лидерство*
5. *Работа с родителите и семейната общност*
6. *Възпитателна работа*
7. *Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда*

1. Преподаване

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на обучението, диагностичните и терапевтичните интервенции при деца/ученици със специални образователни потребности, както и в областите на специално-педагогическото познание в приобщаващото образование, дидактиката, психологията, методиката на обучението, прилагането на дигитални ресурси в обучението. Огразени са основни очаквания към знанията, уменията и отношенията на ресурсния учител за организиране и реализиране на процесите на диагностика, терапия и обучение, в

преподаването и в подпомагането на ученето, постигането на успешни резултати в терапевтичните дейности и обучението на деца и ученици със специални образователни потребности.

Знания за	Умения за	Отношения за
силни страни и обучителни затруднения, провокиращи специални образователни потребности или ниски училищни постижения	извеждане на диагностични мерки, симптоматика, етиология, диференциално-различителни характеристики на отделните затруднения, увреждания, нарушения, емоционално-поведенчески и психични разстройства	оценяване и диференциране на отделните увреждания, нарушения, емоционално-поведенчески и други разстройства и обективно оценяване на диагностичните маркери
	диференциране на модели за увреждания и причинно-следствените връзки на увреждания, нарушения, психични и поведенчески разстройства, които обуславят специални образователни потребности	готовност и отговорност за разбиране на специалните потребности в контекста на приобщаваща общообразователна среда
функционално оценяване	планиране и провеждане на функционална оценка, диагностична и терапевтична дейност при деца и ученици със специални образователни потребности въз основа на Международната класификация за функционирането, уврежданията и здравето на Световната здравна организация	готовност за участие в работата на Екипа за подкрепа на личностното развитие (ЕПЛР) и за самостоятелно провеждане на диагностични и терапевтични сесии
	идентифициране, измерване и диагностика на симптоматика на отделните увреждания, нарушения, емоционално-поведенчески и други разстройства	готовност за гъвкаво приложение на стандартизирани диагностични инструменти, методики, подходи и оборудване съобразно индивидуалните особености на децата и учениците със специални образователни потребности
	функционално оценяване на двигателното и психо-физическото развитие на децата и учениците за определяне на естеството на специални образователни потребности	готовност за комплексно функционално оценяване на възможностите и специални образователни потребности на децата и учениците, отговорна и обективна

		интерпретация на резултатите от проведените тестове и изследвания и определяне на подходящи форми на корекционна и терапевтична работа
терапевтични системи и модели при специални образователни потребности	участие в ЕПЛР (при определяне)	обективност и отговорност при изпълнение на задълженията и функциите в ЕПЛР
	структуриране на план за терапевтична работа или участие в програми за консултиране, наблюдение и формиране на личностно развитие, планиране на план за подкрепа	отговорност и ангажираност за личностното развитие на детето и ученика със специални образователни потребности
образователни цели за децата и учениците със специални образователни потребности за всяка учебна или образователна единица съвместно с учителите в детската градина или училището	определяне на конкретните образователни цели за децата и учениците със специални образователни потребности за всяка учебна или образователна единица съвместно с учителите в детската градина или училището	готовност и отговорност за определяне на конкретни образователни цели при отделното дете и ученик със специални образователни потребности
педагогическа ситуация или учебен час, базирани на преподаване за придобиването на ключови компетентности от децата и учениците със специални образователни потребности	участие в структурирането и провеждането на педагогическа ситуация или учебен час	ангажираност и отговорност за участие в образователния процес
образователната среда за ефективно включване на децата и учениците със специални образователни потребности в образователния процес	съдействие за организиране и адаптиране на образователна среда с ефективно включване на деца и ученици със специални образователни потребности	адаптивност и отговорност за осигуряване на адаптирана образователна среда за деца и ученици със специални образователни потребности
индивидуална и	осъществяване на	отговорност и

<p>групова работа с деца и ученици със специални образователни потребности при предоставяне на допълнителна подкрепа</p>	<p>допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности в индивидуален или групов формат в реална или виртуална образователна среда</p>	<p>ангажираност за допълнителна подкрепа за осигуряване на работа в реална или виртуална образователна среда</p>
<p>структуриране на приобщаваща и подкрепяща среда в детската градина или училището за децата и учениците със специални образователни потребности</p>	<p>рефлексия, креативност и гъвкавост за справяне със сложни ситуации с използване на добри практики в тази област</p>	<p>адаптивност на функционалните решения съобразно ситуацията, участниците в нея и нейния контекст</p>
<p>преподаване в процеса на приобщаващото образование</p>	<p>гъвкава приложимост на различни приобщаващи модели на преподаване и консултиране на учителя относно спецификата и необходимостта от адаптиране при овладяване на учебното съдържание от ученици със специални образователни потребности</p>	<p>екипни взаимодействия за приобщаващо преподаване като професионално предизвикателство, а не само търсене на дефицити при деца и ученици със специални образователни потребности, ориентиране към силните им страни</p>
<p>методи, средства и технологии за преподаване по интерактивен и терапевтичен начин</p>	<p>приложение на методи, средства и технологии за преподаване на целия клас и на деца и ученици със специални образователни потребности</p>	<p>приемане на ученето като ценност с перспектива за по-висок образователен и жизнен стандарт</p>
	<p>подпомагане на учителя по специалните предмети и самоподготовката му</p>	<p>социално приемане, независимо от притежаваните специални образователни потребности от детето и ученика със специални образователни потребности</p>
<p>преподаване с използване на алтернативни форми на комуникация за деца и ученици със специални образователни потребности</p>	<p>прилагане на алтернативни форми на комуникация за деца и ученици със специални образователни потребности</p>	<p>приемане на адаптивни комуникативни поведения с включване на алтернативни форми на комуникация за деца и ученици със специални образователни потребности</p>

стиловете на преподаване и стиловете на учене при деца и ученици със специални образователни потребности	прилагане на стилове на преподаване с елементи на терапевтични стратегии съобразно потенциала и предпочитаните стилове на учене на децата и учениците със специални образователни потребности	вариативност на стилове на преподаване с елементи на терапевтични стратегии съобразно конкретната образователна среда, стиловете на учене и личностните особености на децата и учениците със специални образователни потребности
актуални и иновативни методи и дизайни на обучението и подкрепата за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности	подбор на различни техники, методи и дизайни на обучение с включени терапевтични интервенции съобразно образователния потенциал на децата и учениците със специални образователни потребности	гъвкавост при подбор на техники, методи и дизайни на обучение съобразно образователните цели, терапевтичната подкрепа и индивидуалните особености на децата и учениците със специални образователни потребности
ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности	използване на различни видове ресурсно подпомагане съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности	повишаване на интереса към ученето и повишаване на увереността на децата и учениците със специални образователни потребности, че могат да се справят ефективно с овладяване на учебното съдържание
консултиране на учителите по общообразователните учебни предмети за адаптиране на преподаването спрямо специалните образователни потребности	използване на техники за диференциация и редукция на урочното съдържание спрямо специалните образователни потребности	оформяне на гъвкав набор от инструменти за диференциация и създаване на рутинност при взаимодействие с останалите педагогически специалисти и помощника на учителя
съвместно преподаване по отделен учебен предмет: ресурсен учител заедно с учителя в групата/класа при провеждане на педагогическа ситуация/урок	предварително разпределение и планиране на ролевото участие	екипна работа с ресурсния учител, психолога и учителя в групата/класа
	комуникативна съвместимост и конструиране на екипни взаимодействия и поддържане на групова динамика	реализиране на равен статус, социална перцепция и самоперцепция с другия учител или с помощник на учителя за заемане на необходимата ролева позиция в група и екип съобразно ситуацията/урока

дигитални ресурси и системи за преподаване и учене при деца и ученици със специални образователни потребности, основни компоненти на дигиталната медийна компетентност	използване на дигитални системи и ресурси при деца и ученици със специални образователни потребности чрез развити дигитални медийни компетентности	гъвкавост при използване на дигитални ресурси съобразно индивидуалните особености на децата и учениците със специални образователни потребности и техния фамилен контекст, с включване на образователен медиатор или личен асистент (при необходимост)
		готовност за перманентно самоусъвършенстване на собствената дигитална медийна компетентност
компетентностния подход в обучението на деца и ученици със специални образователни потребности	прилагане на компетентностния подход в работата на ресурсния учител	създаване на позитивно отношение към различията на децата и учениците със специални образователни потребности като ценен ресурс
		създаване на позитивно отношение към социалното и емоционалното учене в реална практическа среда като ключов фактор за бъдещето на децата и учениците със специални образователни потребности

2. Взаимоотношения с учениците

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата и професионално-психологическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, в които се овладяват знания, развиват се умения и отношения, насочени към позитивни и ефективни взаимоотношения с децата и учениците със специални образователни потребности и с всички останали ученици както в реално присъствена образователна среда, така и в ситуации на виртуална комуникация. В основата на компетентността е подготовката за ефективно общуване с учениците както в процесите на терапия и обучение, така и в ситуации, свързани с подкрепа на личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
стратегии на управление на	планиране на образователните пространства в класните стаи и	приемане на реалните различия на децата и

класната стая с участие на деца и ученици със специални образователни потребности	занимални и оценка на въздействието на стратегиите за управление на поведението на децата и учениците със и без специални образователни потребности в класа или групата	учениците със специални образователни потребности за посрещане на индивидуалните им потребности в приобщаваща среда
повишаване на мотивацията за учене на децата и учениците със специални образователни потребности	създаване на интерес, удоволствие, увереност в процеса на учене и оценяване на усилията и на постижения на децата и учениците със специални образователни потребности; осигуряване на приятелска образователна среда	позитивна поведенческа и емоционална регулация на мотивацията за учене на деца и ученици със специални образователни потребности
поведенчески мениджмънт на децата и учениците със специални образователни потребности	проактивен мениджмънт на поведението на деца и ученици със специални образователни потребности с предписваща насоченост на стратегиите	социално приемане на особеностите в поведението на децата и учениците със специални образователни потребности
предупредителни маркери за риск от отпадане от училищната система	откриване на ранни маркери за отпадане от училищното образование на деца и ученици със специални образователни потребности	използване на стратегии за посрещане на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности в училище
фактори в училище, които създават поведенчески предизвикателства към децата и учениците със специални образователни потребности	идентифициране на фактори и условия за възникване на поведенчески предизвикателства към децата и учениците със специални образователни потребности и откриване на ранни маркери за емоционални и поведенчески проблеми при децата и учениците със специални образователни потребности	разбиране на конкретни ситуации и контекст и способност за прилагане на психодинамични стратегии и подходи към поведенческите предизвикателства на децата и учениците със специални образователни потребности
дейности с всички деца и ученици	взаимодействие и прилагане на методология за педагогическо взаимодействие с всички деца в класа или групата	готовност за използване на гъвкави форми за гъвкава работа и съвместни учебни проекти с всички деца и ученици в групата и класа
модели за повишаване на ангажираността (възможности за учене	гъвкавост на начините за по-голяма ангажираност на децата и учениците със специални	създаване на множество начини за повишаване ангажираността на децата и

в различни пространства и по различно време) и просоциално поведение на децата и учениците със специални образователни потребности	образователни потребности	учениците със специални образователни потребности във и заедно с различните училищни общности и контексти
равно социално приемане на децата и учениците със специални образователни потребности в групата/класа и в училищната общност	предизвикване на позитивни поведенчески и емоционални отговори от връстниците в групата/класа и училищната общност	позитивно приемане на различията на учениците като ресурс за създаване на учеща среда
динамичното, ефективно взаимно учене на децата и учениците със специални образователни потребности от връстници	отчитане и учене от видимостта на индивидуалните различия на децата независимо от наличието или не на специални образователни потребности	ученето от връстници като ресурс за учителя като лидер в класната стая
съвместно учене на всички деца и ученици с напредък в училищните постижения	включване на личностните особености и стилове на учене на децата и учениците в обща характеристика на учеща среда в реална и във виртуална среда	създаване на многоизмерна учеща и самообучаваща се среда
емоционална и терапевтична подкрепа	просоциални и асертивни поведения, управление на конфликти както при физически присъствени ситуации, така и във виртуална среда	готовност за очертаване на обяснителни модели за собствено и чуждо поведение и афекти и negliжиране или отстраняване на неадекватно поведение в реална и във виртуална среда
училищна идентичност за деца и ученици със специални образователни потребности	създаване на сценарии и прототипи за модели за училищна идентичност както в присъствен, така и в дигитален формат	овладяване и презентиране на модели за идентичност към училищната организация в реалното и във виртуалното пространство

3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, насочени към постигане на ефективност във взаимоотношенията между ресурсния учител и други педагогически специалисти за постигане на целите на обучението и терапията, и на личностното развитие на учениците със специални образователни потребности. Това предполага подготовка в областта на планирането, организирането и осъществяването на съвместни дейности с други учители и педагогически специалисти, в т.ч. съвместно преподаване и екипно взаимодействие, както и обсъждане и вземане на решения при възникнали проблемни ситуации в класната стая или в други пространства на територията на училището или извън него в реална и във виртуална среда.

Знания за:	Умения за:	Отношения:
приемането на ученето като ценен ресурс с възможности за избор	ориентиране и решаване на проблеми, свързани с ученето и адаптиране на неговите цели за деца и ученици без и със специални образователни потребности	фокусирано учене към силните страни и потенциала на всяко дете и ученик със специални образователни потребности готовност за взаимопомощ при осъществяване на обучение в дистанционен формат - обмяна на ресурси, добри практики и др.
форми и методи на съвместна екипна работа с логопеда, педагогическия съветник, психолога, социалния работник - както свързана с обучението, така и с други училищни дейности	ефективни взаимоотношения с логопеда, педагогическия съветник, психолога, социалния работник и помощника на учителя в подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности	екипни взаимодействия и групови конференции
взаимодействие с класния ръководител като посредник и медиатор във взаимоотношенията между учениците и другите педагогически специалисти	ефективни взаимоотношения с класните ръководители	готовност за взаимодействие с класните ръководители при възникнали проблемни ситуации с ученици със специални образователни потребности в процеса на обучение или други педагогически дейности
необходимостта от съвместна работа с директора и заместник-	ефективни взаимоотношения с директора и заместник-директорите, учителите и други педагогически специалисти,	нагласа за необходимостта от съвместна работа с всички педагогически специалисти за спазване на

директорите, другите учители и педагогически специалисти при съблюдаване на регламентирани морално-етични и други норми за педагогическата работа в училищна и извънучилищна среда	насочени към спазване на регламентирани морално-етични и други норми за педагогическата работа в училищна и извънучилищна среда	регламентирани морално-етични и други норми за педагогическата работа в училищна и извънучилищна среда
видовете взаимодействие с другите педагогически специалисти във връзка с постигане на по-високи резултати за децата и учениците със специални образователни потребности	различни модели на педагогически взаимодействия с други педагогически специалисти за резултативен образователен процес	ефективни педагогически взаимодействия
участие в изготвяне на плана за подкрепа	съвместно изготвяне на план за подкрепа	обективност и рационалност при планирането
участие в прегледа на напредъка на децата и учениците със специални образователни потребности	обективно оценяване на напредъка на децата и учениците със специални образователни потребности	разпознаване и оценяване на повишаването на училищните постижения на деца и ученици със специални образователни потребности
създаване на междупредметни връзки за приобщаващо преподаване и учене на децата и учениците със специални образователни потребности в групата/класа	сътрудничество, коопериране и екипна работа	разпознаване на собствени и на чужди силни страни и възможности и приемане на екипната работа като ключов фактор за постиженията на децата и учениците без и със специални образователни потребности
съвместни дейности с другите педагогически специалисти в училищни, извънучилищни и извънкласни дейности с включване на децата и учениците със	ефективни взаимоотношения с другите педагогически специалисти, в т.ч. ресурсни учители и психолози, за взаимна обмяна на информация и обсъждане на възможности за подпомагане на ученето и поведението на децата и	екипна работа с другите педагогически специалисти в училищни, извънучилищни и извънкласни дейности с включване на децата и учениците със специални образователни потребности

специални образователни потребности	учениците със специални образователни потребности	
доброволчество за образователно и социално приобщаване съвместно с другите педагогически специалисти с включване на деца и ученици със специални образователни потребности	емоционален контрол, коучинг, социална откритост, социално съобразяване и социален контрол към различните други деца и ученици, колеги, родители и т.н.	откритост в научаването за различия и другост, за доверие към съвместните дейности и към социалните ангажименти
подпомагане на ученето на всички ученици в групата/класа	прилагане на универсален и инструкционален дизайн в процеса на обучение на всички ученици	позитивно отношение към напредъка на всяко дете и ученик със специални образователни потребности съобразно потенциала и възможностите му
благоприятен психологически климат за всяко дете и ученик със специални образователни потребности	вземане на диференцирани оптимални решения за безопасна и комфортна среда за всяко дете и ученик със специални образователни потребности	създаване на максимални очаквания към норморегулирано и емоционално позитивно поведение на всяко дете и ученик със специални образователни потребности
синергитична комуникация при съвместно преподаване и в междуличности отношения	признаване на способностите, постиженията и заслугите на колегите чрез приемане на различията	социално приемане на различията с акцент на силните страни на децата и учениците със специални образователни потребности
училищна идентичност и лоялност към образователната институция	асертивност на собствени позиции, инициативност и активност в полза на образователната институция, изграждане на позитивна идентичност	приемане на значимостта на училищната идентичност за персонално реализиране и професионално и кариерно развитие
Екип за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) в институцията, който извършва оценка на индивидуалните потребности на дете и ученик за предоставяне на	изпълнение на дейностите на ресурсен учител в ЕПЛР	отговорност и обективност в изпълнението на дейностите
	екипни взаимодействия при участие в ЕПЛР	готовност и отговорност за изпълнение на екипната роля
	изпълнение на функциите на ресурсен учител в ЕПЛР	обективност и моралност в изпълнение на функциите

допълнителна подкрепа за личностно развитие		
възможности за взаимодействия с други специалисти, работещи и в различни образователни, културни, спортни, синдикални и други за обмен на добри практики	ефективна комуникация с цел обмяна на опит и повишаване на професионално-педагогическата компетентност	готовност за включване в екипни взаимодействия, проява на просоциално и асертивно поведение

4. Лидерство

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител по учебни дисциплини, в които се усвояват знания, развиват се умения и отношения за ролята на ресурсния учител като лидер за подкрепа на приобщаващите процеси в занималнята/класна стая в активно сътрудничество с училищната общност. Ресурсният учител трябва да бъде подготвен да определя и утвърждава развиващи цели и високи очаквания по отношение на постиженията на образователните институции в образователното и социалното приобщаване; да оказва специализирана подкрепа при кризисен случай с дете/ученик със специални образователни потребности; да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностното им развитие; да провежда обучение на учители в съответната област за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие; да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в занималнята/класната стая и извън нея ефективно да подготви децата и учениците със специални образователни потребности за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще.

Знания за	Умения за	Отношения за
основни теоретични проблеми на лидерството в образованието в процеса на приобщаващото образование за деца и ученици със специални образователни потребности	стратегически анализ и визионерство за развитие на приобщаващо образование за деца и ученици със специални образователни потребности	готовност да призовава, стимулира и мотивира за реализиране на процеса на приобщаващо образование за деца и ученици със специални образователни потребности
	подкрепа на осъзнаването на концепциите за приобщаващото образование за деца и ученици със специални образователни потребности и на процеса на реализирането му	реализиране на приобщаващи образователни дейности и приемане на предизвикателствата за реализиране на

	приобщаващото образование за деца и ученици със специални образователни потребности
определяне на областите, върху които е необходимо да се фокусират усилията за развитие на силните страни на децата и учениците със специални образователни потребности	формулира ясни, измерими и предизвикателни, но същевременно постижими очаквания към личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности
поставяне на стратегически цели за обмен на добри приобщаващи педагогически практики, базирани на научни изследвания и/или на практическа приложимост за деца и ученици със специални образователни потребности с отчитане на концепции, предполагащи културна сензитивност	екипни взаимодействия с другите педагогически специалисти и с децата/учениците със специални образователни потребности за насърчаване на екипната ефективност
ефективно ръководство на собствената работа и работата на учителя по учебния предмет и помощника на учителя съобразно индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности	готовност за ръководство на индивидуално реализирана собствена работа и педагогическа дейност в екип
	готовност за използване на междупредметни връзки в обучението на деца и ученици със специални образователни потребности
	активно ангажиране и включване в проектно базирано обучение на децата и учениците със специални образователни потребности
	осъществяване на автентичност, автономност и усет за просоциално поведение и емпатия в съвместна дейност
	социално ефективно поведение в учебна среда
поставя постижими цели за когнитивното, емоционалното и социалното развитие на децата и	готовност да въодушевява, призовава, мотивира и предоставя възможност на

	учениците със специални образователни потребности и изпълнява план за постигане на целите	учениците активно да участват в образователни дейности и ефективно да се подготвят за многобройните предизвикателства на тяхното бъдеще
	структуриране на оперативни планове за мотивиране за учене, за постижения и за заемане на лидерски позиции на децата и учениците със специални образователни потребности в образователните дейности и в социалното включване	позитивно отношение към необходимостта от мотивиране на децата и учениците със специални образователни потребности за заемане на лидерски позиции в образователните дейности и в процеса на социалното включване
	използване на персонално структурирани стратегии и убеждаващи модели за приобщаване, насочени към семейната, съседската, приятелската и други локални общности	създаване и/или повишаване на приобщаващото функциониране на общностите, насочено към социалното включване на деца и ученици със специални образователни потребности
	използване на стратегии за приемането на образованието като ценност, насочени към семейната, съседската, приятелската и други местни общности	създаване на приобщаващи общности за социално включване на деца и ученици със специални образователни потребности
същността и алгоритмите на поставяне на функционална оценка на деца и ученици със специални образователни потребности	използване на ефективни педагогически стратегии за функционално оценяване на децата и учениците със специални образователни потребности съобразно притежаваните силни страни и потенциал за развитие и обучение	готовност за осъществяване на образователен процес и съобразно потенциала на децата и учениците със специални образователни потребности взема справедливи решения
	оценяване на професионална компетентност и професионална експертност в областта на приобщаващото образование за деца и ученици със специални образователни потребности	социално и професионално приемане на извършваната работа от педагогическите специалисти като дейности в най-добрия интерес на децата и учениците със специални образователни потребности
теориите и	идентифицирането на причините,	оказва адекватна помощ и

<p>концепциите, свързани с личностната мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние, както и методите за повишаване на мотивацията при всяко дете и ученик със специални образователни потребности</p>	<p>водещи до демотивация при всяко дете и ученик със специални образователни потребности</p>	<p>подкрепа на всяко дете и ученик със специални образователни потребности, когато това е необходимо</p>
	<p>разработване на стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията за учене и включване на всяко дете и ученик със специални образователни потребности в различни дейности</p>	<p>създава условия за утвърждаване на собствена преподавателска стратегия, фокусирана върху повишаване на мотивацията и включване на всяко дете и ученик със специални образователни потребности в провежданите дейности</p>
	<p>активно сътрудничество с всички ученици за повишаване на мотивацията за образователно и социално приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности</p>	<p>готовност да прилага обективна система за измерване на постиженията на децата и учениците със и без специални образователни потребности с поощрения при постигнати високи резултати</p>
<p>стратегии за кризисна комуникация, взимане на ефективни решения в критични условия и теоретични основи на личностната устойчивост (резилианс)</p>	<p>общуване по време на криза и ефективна комуникация, ориентирана към формулиране, създаване и разпространение на съобщения към децата и учениците със специални образователни потребности и техните родители, включително чрез информационни технологии</p>	<p>готовност за създаване на условия за ефективна комуникация с децата и учениците и тяхната семейна общност при рискови проблеми и кризи, включително и чрез интернет и мобилни технологии</p>
	<p>обективна преценка и поемане на инициатива и разумен риск за ефективното оползотворяване на възникнали възможности и успешно разрешаване на текущи и инцидентно възникнали проблеми и/или задачи, включително и чрез възможностите на е-платформи и интернет инструменти</p>	<p>демонстрира решителност при взимането, реализирането на спешни, трудни и/или непопулярни решения, когато са доказано полезни за децата и учениците със специални образователни потребности, включително и в кризисни ситуации</p>
	<p>проява на устойчивост и решителност при взимане на ефективни решения в трудни,</p>	<p>демонстрира позитивизъм и вяра в успешното разрешаване на трудни и</p>

	стресиращи ситуации и възникнали кризи	стресиращи ситуации и задачи и се фокусира върху позитивните аспекти в дейността с деца и ученици със специални образователни потребности
специализирана подкрепа при кризисен случай с дете и ученик със специални образователни потребности	проявяване на обективно отношение с разпознаване на типични и индивидуални поведения, свързани със съответните специални образователни потребности	създаване на доверителни отношения и заемане на справедлива и етична позиция
	получаване на обективна информация с прецизиране на субективни пристрастия и емоционално напрежение и извършване на преценка за състоянието на детето и ученика със специални образователни потребности и участниците в кризисния случай	определяне на вида, тежестта и фазите на кризисната ситуация и съставяне на план за действие
	прилагане на кризисна подкрепа, динамично влияние, динамично разбиране и преценяване на връзките на отделните участници във и с кризисния случай	управление на афективни поведения, използване на предшестващи стратегии (при възможност), прилагане на ефективни модели за излизане от кризата, формиране на нов поведенчески модел
	приключване на кризисната интервенция	създаване на безопасна и комфортна среда
обучение на учители в съответната област за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие	отговорно и позитивно консултиране на другите учители за обща подкрепа в реална и във виртуална среда	приемане на необходимостта и значимостта на екипните дейности и обмен на добри практики
	разработване и предоставяне на образователни стратегии, подходи и материали за допълнителна подкрепа за личностно развитие	разработване и предоставяне на добри практики и образователни ресурси за допълнителна подкрепа за личностно развитие и достъп до тях на педагогическите специалисти

	разрешаване на проблемни казуси за предоставяне на допълнителна подкрепа	приемане и моделиране на различни мнения за гарантиране на възможности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие съобразно индивидуалния потенциал на детето и ученика със специални образователни потребности
	рефлексивно предоставяне на педагогическа информация и образователно съдържание за допълнителна подкрепа на личностно развитие	сътрудничество и подпомагане на педагогическите специалисти за повишаване на компетентностите им за предоставяне на допълнителна подкрепа
същността на иновациите, процесите по разработването, развитието и прилагането на иновативни образователни практики в класната стая и особеностите на човешката креативност в предучилищна и в училищна възраст	прилагане на въображение и творчески подходи при генерирането на идеи, предхождащо вземането на решения, свързани с образователните дейности	създава условия за стимулиране на креативността на децата и учениците със специални образователни потребности и нетрадиционното им мислене при решаване на проблеми
	разработва и реализира оригинални и нетрадиционни идеи, когато това е възможно, приложимо и би довело до добри резултати в рамките на занималнята/класната стая	създава условия за положителна промяна и активно оспорва статуквото, когато са налице доказателства, че съществуват по-ефективни подходи и практики от действащите към момента
	създава, установява и активно подкрепя култура на непрекъснато генериране на иновативни идеи и прилагане на иновативни практики в образователния процес	готовност за въвеждане на полезни иновативни практики в образователния процес и установяване на иновативна култура в рамките на занималнята/класната стая

5. Работа с родители и със семейната общност

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на учебни дисциплини, насочени към усвояване на знания, развитие на умения и отношения за ефективно взаимодействие с

родителите и представителите на семейната общност в реална и във виртуална среда, при отчитане на разнообразието от семейни модели в съвременността.

Знания за	Умения за	Отношения за
спецификите на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето и ученика със специални образователни потребности	разпознаване на основни характеристики на семейната среда, влияещи върху развитието и възпитанието на детето и ученика със специални образователни потребности	установяване на ефективни взаимоотношения с родителите и представители на семейната общност за образованието на детето и ученика със специални образователни потребности
ефективна комуникация, диалог и партньорство със семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности	създаване на ефективна комуникация и партньорски отношения със семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности	синхронизиране на училищните и фамилните терапевтични стратегии и интервенции в процеса на ефективно учене и успешен поведенчески мениджмънт на децата и учениците със специални образователни потребности
		готовност за ефективно общуване с учениците и по време на обучение в дистанционен формат
споделена отговорност за ученето на децата и учениците със специални образователни потребности	ефективна комуникация и работа в екип в условия на нормални и извънредни ситуации за подпомагане на самоподготовката на учениците със специални образователни потребности	създаване и поддържане на взаимни доверителни и уважителни отношения
начините, по които да бъде представен на семейната общност целия период на обучение на детето и ученика със специални образователни потребности	представяне на педагогически знания в неформална комуникация с представители на семейната общност чрез интерактивни комуникативни модели	готовност за включване в съвместното сътрудничество между фамилната и училищната общност за оптималното социално включване в образователния процес на децата със специални образователни потребности
възможностите за използване на дигитални ресурси от семейната общност в помощ на детето и	използване на дигитални ресурси от ресурсен учител, дете и ученик със специални образователни потребности и родител както в условия на	подпомагане на осигуряването на подкрепа за получаване на устройства или начин на работа с дигитални устройства или

ученика със специални образователни потребности	присъствен, така и в условия на неприсъствен формат с включване на образователен медиатор (при необходимост)	виртуални платформи
конкретни форми и начини за самоподготовка на детето и ученика със специални образователни потребности в домашни условия	подпомагане на родителите при оказване на подкрепа в самоподготовката на детето и ученика със специални образователни потребности	позитивност и отговорност към самостоятелната работа на децата и учениците със специални образователни потребности
разнообразни форми и похвати на работа с детето и ученика със специални образователни потребности с цел създаване и развитие на полезни умения за самостоятелен и независим живот, формиран и в семейна среда	информирание на родителите за създаване и развитие на полезни умения за самостоятелен и независим живот	позитивност и отговорност към подготовката за самостоятелния и независим живот на децата и учениците със специални образователни потребности
консултиране на членове на семейната общност за терапевтична подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности	оказване на съдействие на родителите за оказване на терапевтична подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности в семейната общност	ангажираност за постигане на по-резултативни модели на педагогически взаимодействия за терапевтична подкрепа в семейната общност
консултиране на семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности относно Аз-концепцията и Аз-ефективността им	мотивиране на членовете на семейната общност за оценностяване на всички дейности, свързани с ученето и формирането на поведението на децата и учениците със специални образователни потребности, както и на социалното поведение на семейната им общност	съдействие за постигане на социално и личностно по-ефективни модели на педагогически взаимодействия чрез повишаване на Аз-ефективността на семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности
	методическо консултиране на членовете на семейната общност за подпомагане на процеса на терапия и учене въкъщи	готовност и отговорност за синхронни и асинхронни взаимодействия с ефективни резултати

възможностите за приемане на професионално-педагогическото мнение на ресурсния учител от страна на семейната общност	ефективно справяне с ежедневните предизвикателства пред децата и учениците със специални образователни потребности чрез ефективни педагогически взаимодействия на учителската и семейната общност	реализиране на позитивни взаимодействия за по-високи личностни и социални постижения на децата и учениците със специални образователни потребности с представители на семейната общност
възможностите за приемане на авторитета на ресурсния учител чрез ефективно взаимодействие с представителите на семейната общност	убеждаване на членовете на семейната общност в обосноваването на предлаганите решения за развитие на децата и учениците със специални образователни потребности	позитивни отношения, грижа, внимание и подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности и тяхната семейна общност в условия на ситуации в норма и криза
кариерно ориентиране и консултиране на учениците със специални образователни потребности със съдействието на семейната общност	участие в кариерното ориентиране и консултиране на ученици със специални образователни потребности със съдействието на семейната общност	отговорно и позитивно отношение с реалистични перспективи по отношение на кариерното ориентиране и консултиране на децата и учениците със специални образователни потребности
етичните измерения на взаимоотношението със семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности	недопускане на поява и отстраняване на бариерите в мобилността и в комуникацията на децата и учениците със специални образователни потребности със сътрудничеството на семейната общност	приемане на необходимостта от спазване на етичните измерения на взаимоотношението със семейната общност на децата и учениците със специални образователни потребности
	взаимодействие с родителите и семейната общност за превенция на риска от отпадане от образователната система	
доверителни отношения с представителите на семейната общност, свързани с терапевтични процеси, осъществявани с децата и учениците със специални образователни	емоционална и когнитивна сензитивност към очакванията на семейната общност за личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности	отчитане на мнението на родителите относно процеса на включване в образователния процес за децата и учениците със специални образователни потребности в условията на съвместно учене, на социално и образователно приемане в групата/класа и

потребности		в детската градина/училището
	мотивиране на семейната общност за ползване на дигитални ресурси за терапевтични и образователни цели	готовност за реализиране на мотивиращи подходи спрямо родителите за ползване на дигитални ресурси за терапевтични и образователни цели
	привличане на вниманието на семейната общност и ориентиране към реалистични образователни цели за децата и учениците със специални образователни потребности	отговорност и обективност за постигане на реални цели, свързани с ефективното взаимодействие със семейната общност

6. Възпитателна работа

<p>Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на теорията и методиката на възпитанието. Те са насочени към усвояването на знания, развитието на умения и отношения за подпомагане на процеса на личностно развитие на учениците със специални образователни потребности като уникални индивидуалности и членове на обществото.</p>		
Знания за	Умения за	Отношения за
възпитателни модели, които могат да се реализират с децата и учениците със специални образователни потребности в различни времеви и пространствени конфигурации	реализиране на възпитателни модели с децата и учениците със специални образователни потребности	осъзнаване на ценността на възпитанието на децата и учениците със специални образователни потребности като предотвратяването на самостигматизирането им
възпитателни техники за подпомагане на личностното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности и подкрепа за усвояване на нови социални умения	кодиране и декодиране на възпитателни послания и модели за децата и учениците със специални образователни потребности	социална и емоционална експресивност и сензитивност при възпитанието на деца и ученици със специални образователни потребности
възможности за	формиране на компетентности	готовност за развитие на

реализиране на възпитателни взаимодействия с деца и ученици със специални образователни потребности в училищни, извънучилищни и извънкласни дейности за развитие на разнообразие от компетентности	(комуникативна, социална, дигитална, предприемаческа, гражданска компетентност и др.) у децата и учениците със специални образователни потребности	разнообразие от компетентности у децата и учениците със специални образователни потребности
възпитателна работа при взаимодействия с други институции	синхронизиране на комуникативни и асертивни модели на възпитателната работа на деца и ученици със специални образователни потребности	единност и цялостност на възпитателната работа с деца и ученици със специални образователни потребности на отделните институции
синхронизиране на възпитателните педагогически модели и поведения с родителите на деца и ученици със специални образователни потребности	съгласуване на осъществявани възпитателни взаимодействия с деца и ученици със специални образователни потребности със семейната общност	проявяване на професионална и социална чувствителност спрямо реализирането на възпитателните модели за деца и ученици със специални образователни потребности при взаимодействието със семейната общност
родителите като експерти във възпитанието на децата си, които са със специални образователни потребности	управление на междуличностните взаимодействия с родителите по отношение осъществявани от тях възпитателни взаимодействия с децата им	доверие към родителските възпитателни модели за деца и ученици със специални образователни потребности
включване на родителите на деца и ученици със специални образователни потребности в дейности на образователната институция с възпитателна насоченост	планиране, организиране и осъществяване на възпитателни взаимодействия заедно с представители на семейната общност на деца и ученици със специални образователни потребности	позитивно ангажиране и сътрудничество с представителите на семейната общност при осъществяване на възпитателни взаимодействия с деца и ученици със специални образователни потребности

7. Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Компетентностите са свързани с професионално-педагогическата подготовка на ресурсния учител в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.		
Знания за	Умения за	Отношения за
възможностите за проява на позитивно и справедливо отношение към другостта и различията	разбиране и приемане на различията на всяко дете и ученик, учител, родител	възприемане и разбиране на другостта като носеща значима информация за личностно обогатяване
педагогически възможности за приемане на различията при децата и учениците със специални образователни потребности като ценен ресурс за по-добро справяне	формирание на просоциални и емпатийни отговори към демонстрирано различие при децата и учениците със специални образователни потребности	приемане на различията като ресурс за персонално обогатяване и повишаване на училищните постижения на децата и учениците със специални образователни потребности
ефективни практики на партньорство с децата и учениците от различни групи или класове, субекти на приобщаващото образование	създаване и регулиране на взаимно приемани рефлексивни поведенчески модели при проявявани различия от отделните групи деца и ученици от различни групи, субекти на приобщаващото образование	осмисляне на ситуации и събития в ежедневието, при които има проява на различия
синергия между националната и европейската идентичност	емоционално-когнитивно интерпретиране на проявления на множествена идентичност	конструиране на собствени и професионални схеми и сценарии за персонална, национална, европейска и множествена идентичност
социокултурната детерминираност на поведенчески модели на деца и ученици с различия	разбиране и когнитивно-емоционалната, и поведенческата различност на отделните деца и ученици със специални образователни потребности	готовност за пълноценно включване в професионално междуличностно взаимодействие с деца със социокултурни различия

Приложение № 5 към чл. 6, ал. 2, т. 1

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

I. Задължителни учебни дисциплини и техният минимален хорариум за придобиване на професионална квалификация "детски учител":

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща учебна дисциплина: предучилищна педагогика	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по... (общо за всички методики за предучилищното образование)	120 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа

II. Задължителни учебни дисциплини и техният минимален хорариум за придобиване на професионална квалификация "детски учител" и "начален учител" (специалност Предучилищна и начална училищна педагогика):

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща учебна дисциплина: предучилищна и начална училищна педагогика	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по... (общо за всички методики за предучилищното образование и начален етап)	180 часа (от които минимум 60 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа

Приложение № 6 към чл. 6, ал. 2, т. 2

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Задължителни учебни дисциплини и техният минимален хорариум за придобиване на професионална квалификация "начален учител":

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща дисциплина: начална училищна педагогика	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по... (общо за всички методики в началния етап)	180 часа (от които минимум 60 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа

Приложение № 7 към чл. 6, ал. 2, т. 3

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Задължителни учебни дисциплини и техният минимален хорариум за придобиване на професионална квалификация "учител по...":

1. За придобиване на професионална квалификация "учител по..." по един учебен предмет

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща дисциплина: компетентностен подход и иновации в образованието	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по...	90 часа (от които минимум 30 ч. лекции)

5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа

II. За придобиване на професионална квалификация "учител по..." по два или повече учебни предмета

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща дисциплина: компетентностен подход и иновации в образованието	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по... (общо за двете/трите методики)	120 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа

III. За придобиване на професионална квалификация "учител по професионална подготовка"

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща дисциплина: компетентностен подход и иновации в професионалното образование и обучение	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по професионална подготовка	120 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни	30 часа

технологии в обучението и работа в дигитална среда	
--	--

Приложение № 8 към чл. 6, ал. 2, т. 4

(Ново - ДВ, бр. 10 от 2021 г.)

Задължителни учебни дисциплини и техният минимален хорариум за придобиване на професионална квалификация "ресурсен учител":

№	Учебна дисциплина	Минимален хорариум в академични часове
1.	педагогика	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
2.	Основна специализираща дисциплина: педагогика на специалните потребности	45 часа (от които минимум 15 ч. лекции)
3.	психология	60 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
4.	методика на обучението по... (за всички основни методики на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности)	120 часа (от които минимум 30 ч. лекции)
5.	приобщаващо образование	30 часа
6.	информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30 часа